

**ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS
KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA**

AUDITO ATASKAITA

**LĖŠŲ PANAUDOJIMAS VADOVĖLIAMS IR KITOMS MOKYMO PRIEMONĖMS
ĮSIGYTI BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOSE**

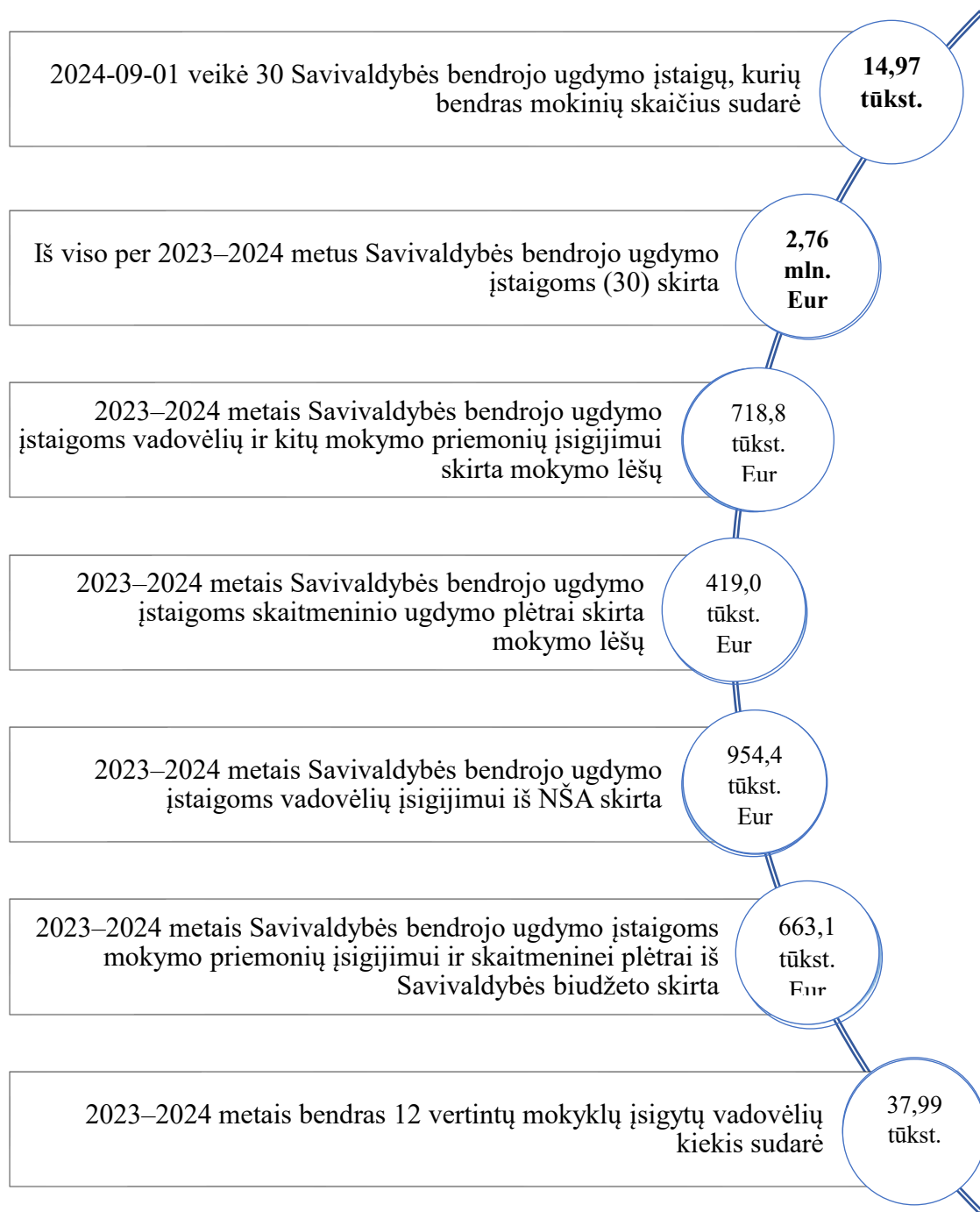
2025 m. birželio 25 d. Nr. KV-6
Šiauliai

Su audito ataskaita galima susipažinti
Šiaulių miesto savivaldybės interneto puslapyje adresu www.siauliai.lt

Turinys

PAGRINDINIAI FAKTAI.....	3
IŽANGA.....	4
AUDITO REZULTATAI.....	6
1. NE VISADA UŽTIKRINIMAS SKLANDUS VADOVĖLIŲ IR MOKYMO PRIEMONIŲ ĮSIGIJIMO PROCESAS	6
1.1. Sprendimai dėl vadovėlių įsigijimo dokumentuoti, tačiau pagrįstumo ir sistemingumo trūksta	6
1.2. Įsigyti vadovėliai iš esmės atitinka atnaujintas bendrąsias programas, tačiau nėra bendrų metodinių rekomendacijų dėl jų įsigijimo ir senesnių leidimų naudojimo.....	9
1.3. Ne visi mokiniai aprūpinti atnaujintais spausdintais vadovėliais, tačiau ugdymas vykdomas pasitelkiant alternatyvias priemones	12
2. VYKDOMA APSKAITA NE VISAIS ATVEJ AIS SUTEIKIA TIKSLIUS DUOMENIS PAGRĮSTAM SPRENDIMŲ PRIĖMIMUI.....	16
2.1. Vadovėlių apskaita ne visada tiksli ir palyginama.....	16
2.2. Mokyimo priemonių apskaitai turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys	18
3. BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOSE ATSISKAITYMO UŽ MOKYMO LĖŠŲ PANAUDOJIMĄ PROCESAS TOBULINTINAS.....	21
3.1. Mokyimo lėšos vadovėliams ir kitoms mokyimo priemonėms iš esmės panaudotos tikslingai, tačiau reikalingas didesnis įstaigų įsitraukimas į mokyimo lėšų panaudojimo ataskaitų rengimą. .	21
3.2. Skaitmeninis ugdymo turinys padeda spręsti vadovėlių trūkumą, tačiau ataskaitų duomenys dažnai neatspindi tikrosios jų naudojimo apimtys	26
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	29
PRIEDAI	35
1. Santrumpos ir sąvokos	35
2. Audito apimtis ir metodai	36

PAGRINDINIAI FAKTAI

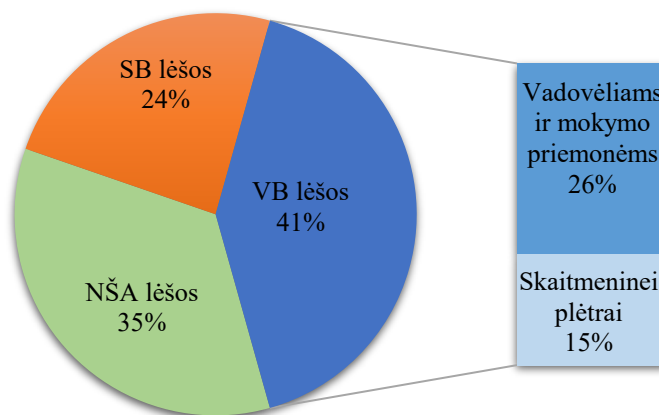
IŽANGA

Audito svarba

2022 metais atnaujinus bendrąsias ugdymo programas, visos Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos, įskaitant ir Šiaulių miesto savivaldybės mokyklas, susidūrė su būtinybe užtikrinti tinkamą vadovėlių ir kitų mokymo priemonių atnaujinimą. Atnaujintos ugdymo programos buvo diegiamos dviem etapais: nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. jos pradėtos taikyti nelyginėse klasėse, o nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. – lyginėse klasėse.

Vadovėliai ir mokymo priemonės yra esminiai ugdymo proceso elementai, todėl jų atnaujinimas ir prieinamumas tapo vienu svarbiausių iššūkių sėkmingam programų įgyvendinimui. Atnaujintų programų diegimas sukėlė didelį vadovėlių poreikį, kurį spręsti buvo būtina per ribotą laikotarpį.

Vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimui 2023–2024 metais buvo skirti reikšmingi finansiniai ištekliai iš įvairių šaltinių: valstybės biudžeto (mokymo lėšos), Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) lėšos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto bei Savivaldybės biudžeto lėšos. Iš viso 2023–2024 metais Šiaulių miesto bendrojo ugdymo įstaigoms vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimui buvo skirta daugiau kaip 2,8 mln. eurų, iš jų:

1 pav. 2023–2024 metais Savivaldybės mokykloms vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimui skirtos lėšos
Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, NŠA ir Savivaldybės „Biudžetas VS“ duomenis

2024 m. rugsėjo 1 d. Šiaulių mieste veikė 30 bendrojo ugdymo įstaigų, kuriose mokėsi 14 974 mokiniai. Mokykloms buvo suteikta galimybė rinktis iš 619 vadovėlių, buvusių vadovėlių duomenų bazėje¹ (iš jų 41 proc. sudarė vadovėliai, išleisti Lietuvoje). Todėl ugdymo įstaigoms tapo svarbu ne tik kruopščiai planuoti vadovėlių įsigijimo procesus, bet ir pagrįsti jų pasirinkimą atsižvelgiant į ugdymo turinio reikalavimus ir mokinių poreikius.

Pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2024 metais atnaujintą Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą, mokyklos už mokymo lėšas gali įsigyti ne tik vadovėlius, bet ir kitas priemones, reikalingas ugdymo turiniui įgyvendinti. Tačiau dėl neaiškios ir detalai nereglamentuotos mokymo priemonių sampratos kyla rizika, kad lėšos gali būti panaudojamos ne tik tiesioginiam ugdymui, bet ir ūkiniam ar administraciniam poreikiams.

Atsižvelgiant į šią situaciją, atliktas veiklos auditas, kurio metu vertintas lėšų, skirtų vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimui, panaudojimo efektyvumas Šiaulių miesto bendrojo ugdymo įstaigose.

¹ Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/vadoveliai/vadoveliu-duomenu-baze>.

Atsitiktinės atrankos būdu buvo pasirinkta 12 bendrojo ugdymo įstaigų² ir vertinta, ar lėšos, skirtos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti, buvo naudojamos tinkamai ir efektyviai.

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaujantis Savivaldybės kontrolieriaus 2025 m. sausio 10 d. pavedimu Nr. PA-1 Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos vyresn. patarėja Agnė Lencienė ir patarėja Reda Žukauskienė atliko lėšų panaudojimo vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms bendrojo ugdymo įstaigose auditą, kuriuo metu buvo parengtas veiklos audito planas, vertinimo kriterijai, atliktos veiklos audito plane numatytos audito procedūros, dokumentuoti audito procedūrų rezultatai ir parengta ši veiklos audito ataskaita.

Audito tikslas – įvertinti, ar lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti buvo naudojamos efektyviai, siekiant kuo didesnės naudos ugdymo procesui.

Pagrindiniai audito klausimai:

1. ar mokyklose užtikrinamas sklandus vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo procesas;
2. ar mokyklose vadovėlių ir mokymo priemonių paskirstymas ir naudojimas organizuojamas tinkamai;
3. ar bendrojo ugdymo įstaigose užtikrinamas racionalus lėšų, skirtų vadovėliams ir mokymo priemonėms, panaudojimas.

Audito objektas – lėšos, skirtos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti.

Audito apribojimai – audito metu nevertinamas vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimo atitikimas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymui.

Audituojami subjektai – Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigos.

Audituojamas laikotarpis – 2023–2024 metai, tačiau atskirais atvejais audito metu bus vertinami ir 2025 metų pradžios mėnesiai, patenkantys į 2024–2025 metų mokslo metus.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus ir kitų teisės aktų nuostatas. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito apimtis ir metodai“. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

² Šiaulių Dainų progimnazija, Šiaulių Gytarių progimnazija, Šiaulių „Rasos“ progimnazija, Šiaulių „Romuvos“ progimnazija, Šiaulių Medelyno progimnazija, Šiaulių „Sendoros“ progimnazija, Šiaulių Ragainės progimnazija, Šiaulių Centro pradinė mokykla, Šiaulių Lieporių gimnazija, Šiaulių Universitetinė gimnazija, Šiaulių Didždvario gimnazija, Šiaulių Saulėtekio gimnazija.

AUDITO REZULTATAI

1. NE VISADA UŽTIKRINIMAS SKLANDUS VADOVĖLIŲ IR MOKYMO PRIEMONIŲ ĮSIGIJIMO PROCESAS

2022 metais pradėjus diegti atnaujintas bendrojo ugdymo programas, ugdymo turinio įgyvendinimas Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose tapo neatsiejamai susijęs su naujų ir kokybiškų ugdymo priemonių – įskaitant vadovėlius bei skaitmeninius išteklius – užtikrinimu. Bendrojo ugdymo mokyklos kaitos gairėse³ akcentuojama, kad vienas iš strateginių tikslų – užtikrinti tinkamus materialiuosius mokymo (mokymosi) išteklius, todėl aktyvų mokymąsi skatinantys vadovėliai ir virtualios aplinkos turi būti planuojami ir įsigijami kryptingai, remiantis ugdymo prioritetais.

1.1. Sprendimai dėl vadovėlių įsigijimo dokumentuoti, tačiau pagrįstumo ir sistemingumo trūksta

Bendrosiose ugdymo programose akcentuojama ugdymo individualizavimo svarba, kuri reikalauja lankstesnio požiūrio į priemonių pasirinkimą ir lėšų paskirstymą. Tai reiškia, kad mokyklos turi ne tik planuoti vadovėlių pirkimus, bet ir įvertinti, ar jų pasirinkimas yra tikslingas, ar gali būti derinamas su skaitmeninėmis alternatyvomis, ir ar pasirenkamos priemonės realiai prisideda prie ugdymo tikslų įgyvendinimo.

Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše⁴ numatyta, kad mokyklos vadovas, įvertinęs mokyklos tarybos siūlymus, priima sprendimus dėl vadovėlių ar teisės naudotis virtualiaisiais vadovėliais, mokymo priemonių ar teisės naudotis virtualiosiomis mokymo priemonėmis įsigijimo.

Taip pat Reikalavimuose skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms, informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti ir mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti⁵ apibrėžta, kad sprendimus dėl mokymo lėšų skaitmeninio ugdymo plėtrai priima mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas), savininkas arba mokyklos vadovas, suderinęs su mokyklos taryba. Įsigyjant atsižvelgiama į konkrečios mokyklos turimus skaitmeninius mokymo(si) išteklius, priemones, informacinių ir komunikacinių technologijų įrangą (toliau – IKT), mokinių poreikius, mokytojų kvalifikaciją, mokyklos specifiką.

Laikėme, kad mokyklos vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo procesas yra skaidrus ir pagrįstas aiškiais prioritetais:

- kai mokyklos vidaus dokumentuose yra apibrėžti prioritetai, pagal kuriuos sudaromi užsakomų / įsigyjamų vadovėlių bei mokymo priemonių sąrašai;
- užsakomų vadovėlių sąrašas yra apsvarstomas mokyklos taryboje ir tvirtinamas mokyklos direktorius įsakymu arba rezoliucija;
- vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimas yra įtrauktas į metinius pirkimų planus.

Atliekant audito procedūras, lankytasi visose 12 įstaigų, aptarti auditui svarbūs klausimai pagal audito planą bei peržiūrėti įvairūs vidaus dokumentai: aktualių redakcijų vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo, priėmimo, apskaitos, saugojimo ir išdavimo tvarkos, 2023 m. ir 2024 m. užsakytų /

³ Bendrojo ugdymo mokyklos kaitos gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. XIII-627, 12.2 p.

⁴ Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-184, 25.3. p

⁵ Reikalavimai skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms, informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti ir mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti, patvirtinti Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. V-1532, 4 p.

patvirtintų vadovėlių sąrašai, mokyklų tarybų posėdžių protokolai, perkančiosios organizacijos viešųjų pirkimų valdymo sistemoje patvirtinti viešųjų pirkimų planai bei kiti vidaus dokumentai, susiję su vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymu, įsigijimu bei paskirstymu.

Nustatyta, kad iš 12 vertintų Šiaulių miesto bendrojo ugdymo įstaigų:

- 6 mokyklos vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo, priėmimo, apskaitos, saugojimo ir išdavimo tvarkose yra nusimačiusios prioritetus, kuriais vadovaujantis sudaromi užsakymų sąrašai;
- 2 mokyklos prioritetus nusimatė atskiruose direktorių įsakymuose dėl vadovėlių, mokymo priemonių įsigijimo.

Tačiau numatyti prioritetai yra bendro pobūdžio, kas atnaujintų bendrųjų programų diegimo kontekste nebuvo pakankamai naudinga praktiniam vadovėlių poreikio planavimui. Pavyzdžiui, dažniausiai nurodomi tokie kriterijai:

- mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse;
- vadovėlių turinio neaktualumas;
- vadovėlių tęstinumas tarp klasių;
- vadovėlių atitikimas bendrosioms ugdymo programoms;
- fizinis ar funkcinis vadovėlių nusidėvėjimas;
- prarastų ar sugadintų vadovėlių trūkumas.

Likusių 4 mokyklų vidaus dokumentuose konkretūs prioritetai nebuvo aprašyti, tačiau įstaigos nurodė, kad sprendimai dėl vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo poreikio kasmet aptariami su mokytojais ir administracijos atstovais įvairiuose sprendimų priėmimo etapuose.

Įvertinus surinktą informaciją, galima teigti, kad visose įstaigose (12) yra sudaryti ir veikia kolegialūs valdymo organai (metodinės tarybos, mokytojų tarybos ar mokyklos tarybos), kurie analizuoja vadovėlių ir mokymo priemonių poreikį, teikia pasiūlymus, vertina vadovėlių įsigijimo galimybes, jų prieinamumą bei kitas alternatyvas. Tačiau ne visais atvejais dokumentuose pakankamai aiškiai atsispindi vadovėlių įsigijimo proceso nuoseklumas ir sistemingumas, pvz.:

- Gytarių progimnazijos tiek 2023-01-30 protokolo Nr. MPT-1 1 priede, tiek 2023-12-21 protokolo Nr. MPT-4 1 priede pažymėta, kad dalykų mokytojai kovo, balandžio mėn. pareiškia savo pageidavimus metodinėse grupėse, tačiau mokyklos tarybos posėdžiai vyko 2023 m. sausio mėn. (vertinant 2023 m.) arba 2023 m. gruodžio mėn. (vertinant 2024 m.);
- Prie Universitetinės gimnazijos tarybos posėdžio protokolo Nr. GT-4 pridėtas 2023 m. sąrašas visiškai identiškas atitinka įvykdytam vadovėlių pirkimo faktui pagal numatytus finansavimo šaltinius, t. y. numatyta ir įsigyta už 17 567,49 Eur, nors, pavyzdžiui, NŠA projekto lėšos Įstaigą pasiekė tik 2023 m. III ketv.;
- „Sandoros“ progimnazijoje planuotų ir įsigytų vadovėlių sąrašai identiški, t. y. planuota ir įsigyta 1591 vnt. vadovėlių už 25 605,38 Eur;
- Dainų progimnazijoje mokyklos taryba (2023-12-21 protokolas Nr. MP-6) svarstė vadovėlių, mokymo priemonių ir IT priemonių užsakymą 2024 m. Įvertinus visus Įstaigos 2024 pirkimus, pastebėta, kad įsigytas vadovėlių kiekis 100 proc. atitinka sudarytam vadovėlių poreikiui (t. y. 3103 vnt.);
- „Rasos“ progimnazijos Metodinės tarybos posėdyje užfiksuotas sprendimas įsigyti EDUKA licencijas, tačiau nepateikta jokios informacijos apie vadovėlių poreikį ar svarstytyt alternatyvius variantus.

Nors didžioji dalis, t. y. 10 bendrojo ugdymo įstaigų, metodinių grupių ar tarybų susirinkimus įformina protokolais, tačiau sprendimų įforminimas dažniausiai yra formalus, pateikiant tik trumpą įrašą „PRITARTA“, be išdėstymo apie argumentais pagrįstus priimtus sprendimus ar pasirinktus prioritetus.

Nustatyta, kad didžiojoje dalyje, t. y. 10 įstaigų, mokyklų tarybose buvo svarstomas klausimas dėl vadovėlių ir/ar mokymo priemonių įsigijimo. Tačiau „Rasos“ progimnazijos mokyklos tarybos protokolai nebuvo pateikti, todėl svarstymo fakto negalėjome patvirtinti, o Didždvario gimnazija pakomentavo, kad planuojamų įsigyti vadovėlių sąrašo mokyklos taryboje nesvarsto, nes šis klausimas įvertinamas ir išsprendžiamas mokyklos vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo darbinėje grupėje.

3 įstaigos (Gytarių, „Rasos“ ir „Sandoros“ progimnazijos) nepateikė duomenų, kad mokyklos vadovas būtų priėmęs sprendimą (direktoriaus įsakymu ar rezoliucija) dėl vadovėlių ar teisės naudotis virtualiaisiais vadovėliais, mokymo priemonių įsigijimo tvirtinamo, kaip numato Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas⁶.

Pastebėta, kad daugelyje mokyklų tarybų posėdžiai vyksta metų pradžioje (sausio–vasario mėn.), kai reali vadovėlių ir mokymo priemonių poreikio analizė dar nėra atlikta, nes mokytojų ar bibliotekininkų paraiškos dėl priemonių užsakymo rengiamos tik kovo–balandžio mėn. ar net iki rugsėjo.

Visose įstaigose pasigendama tikrosios (faktinės) situacijos įsivertinimo ir strategijos nusistatymo, t. y. mokyklos turėtų atsižvelgti į konkrečius mokyklos turimus mokymo(si) išteklius, esamų vadovėlių ir mokymo priemonių nusidėvėjimą, prarastų ar sugadintų vadovėlių kiekį, įvertinti finansavimo galimybes, mokinių poreikius ir galimus mokymo pokyčius, siekiant užtikrinti ne tik elementarų aprūpinimą, bet ir mokymosi kokybės gerėjimą. Tačiau audito metu tokio pobūdžio informacija nebuvo pateikta ar aprašyta nei vienoje vertintoje įstaigoje.

Įstaigos aktyviai naudojami skaitmeniniai mokymosi turiniai, kuris sudaro galimybes diferencijuoti ugdymą ir pritaikyti jį pagal individualius mokinių poreikius bei gebėjimus. Tačiau mokyklos iš anksto nenusistatė aiškių finansavimo prioritetų, kokia mokymo lėšų dalis bus skirta spausdintoms mokymo priemonėms, o kokia – skaitmeniniam turiniui ir su juo susijusių sistemų palaikymui ar licencijų įsigijimui.

Dėl iš anksto nenustatytų finansavimo prioritetų sprendimai dėl vadovėlių, mokymo priemonių ir skaitmeninio turinio įsigijimo dažnai priimami neturint aiškos strategijos – reaguojant į esamą leidinių ar priemonių pasiūlą, o ne remiantis ilgalaikiu ugdymo planavimu ar strateginiais poreikiais. Tokia praktika kelia riziką, kad lėšos, ypač skaitmeninio turinio palaikymui, gali būti suplanuotos, neužtikrinant ugdymo krypties ar tęstinumo.

Pažymime, kad didžiojoje dalyje, t. y. 10 įstaigų, yra suformuota praktika pildyti poreikio formas ar anketas, kuriose nurodoma, kokių vadovėlių ir/ar mokymo priemonių pageidaujama įsigyti einamais ar ateinančiais mokslo metais, pvz.:

- Universitetinėje gimnazijoje kiekvienas mokytojas, kasmet atsižvelgdamas į bendrąsias ugdymo programas, esantį vadovėlių fondą, užpildo O365 aplinkoje esančią apklausos formą iki einamųjų metų gegužės 31 d.;
- „Rasos“ progimnazijoje – metodinė grupė pildo paruoštą formą (*Word* formatu) ugdymo priemonių poreikiui, pateikiant konkrečias nuorodas į pageidaujamą priemonę;

⁶ Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-184.

- Medelyno progimnazijoje mokytojai nurodo būtinų metodinių priemonių skaičių per *Microsoft Teams* programą;
- Centro pradinėje mokykloje mokytojai pildė aplinkų atnaujinimo lentelę, nurodydami reikalingas mokymo priemones;
- Raginės progimnazijoje – mokymo priemonių poreikis pildomas *Debesyje lentelėje* „mokymo priemonės“;
- Sandaros progimnazija – EDUKA bei kitų mokymosi priemonių poreikis yra formuojamas vykdant vidines apklaudas „*Google drive*“;

Taip pat audito metu nustatyta, kad visos vertintos Šiaulių miesto bendrojo ugdymo įstaigos vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimą buvo įtraukusios į 2023–2024 metinius viešųjų pirkimų planus, kaip to reikalauja Viešųjų pirkimų įstatymas⁷ ir Centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos taisyklės⁸.

Apibendrinus surinktus duomenis, galima teigti, kad nors mokyklos turi veikiančius kolegialius sprendimų priėmimo organus ir taiko tam tikrus praktinius vadovėlių poreikio nustatymo mechanizmus, tačiau sprendimų priėmimo sistemiškumas, pagrįstumas ir dokumentavimo kokybė dažnai yra ribota, o tai mažina procesų skaidrumą, sprendimų atsekamumą ir lėšų naudojimo efektyvumo įvertinimo galimybes.

1.2. Įsigyti vadovėliai iš esmės atitinka atnaujintas bendrąsias programas, tačiau nėra bendrų metodinių rekomendacijų dėl jų įsigijimo ir senesnių leidimų naudojimo

Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. visi mokiniai mokosi pagal atnaujintas bendrąsias ugdymo programas. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija skelbia, kad atnaujinus programas pasikeitė dalis mokymo turinio, kai kuriuose dalykuose temos tik persikėlė iš vienos klasės turinio į kitą⁹. Tačiau iki šiol ministerija nėra parengusi aiškių strateginių gairių ar metodinių rekomendacijų dėl vadovėlių įsigijimo proceso organizavimo.

Nors mokykloms yra skiriamas finansavimas vadovėliams įsigyti, jo panaudojimo prioritetai ir konkretūs sprendimų formavimo principai paliekami pačių švietimo įstaigų nuožiūrai, todėl kyla rizika dėl nevienodo praktinio įgyvendinimo bei sprendimų nuoseklumo.

Taip pat Švietimo, mokslo ir sporto ministerija nėra oficialiai pasisakiusi dėl senesnių leidimų vadovėlių naudojimo, todėl mokyklose pastebima įvairių interpretacijų šių vadovėlių atžvilgiu. Praktikoje, atsižvelgiant į tai, kad ne visi nauji vadovėliai buvo parengti laiku, mokyklos buvo priverstos naudoti senesnius leidinius kaip laikiną sprendimą.

Prie atnaujintų programų įgyvendinimo daug prisideda ir NŠA, nes administruoja Švietimo portalo vadovėlių duomenų bazę, kurioje skelbiami leidiniai, atitinkantys atnaujintas bendrąsias ugdymo programas. Mokyklos, siekdamos užtikrinti ugdymo turinio atitiktį, gali vadovautis šiuo sąrašu formuodamos vadovėlių poreikį ir priimdamos sprendimus dėl jų įsigijimo.

NŠA skatina naudoti skaitmeninį mokymosi turinį kaip alternatyvą spausdintiems vadovėliams, todėl nuolat papildo Švietimo portalą naujais skaitmeniniais ištekiais, užduočių bankais ir interaktyviomis mokymo aplinkomis, kurios leidžia mokytojams operatyviai reaguoti į turinio trūkumus ir diferencijuoti ugdymą.

⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996 m. rugpjūčio 13 d. Nr. I-1491 (2017 m. gegužės 2 d. įstatymo redakcija Nr. XIII-327 su vėlesniais pakeitimais), 26 str. 1 d.

⁸ Centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos taisyklės, patvirtintos Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. A-2080 (su vėlesniais pakeitimais), 10 p.

⁹ Prieiga per internetą <https://smsm.lrv.lt/lt/naujienos-1/pranesimai-ziniasklaidai-1/naujiems-vadoveliams-isigyti-papildomai-skiriama-per-10-mln-euru/>.

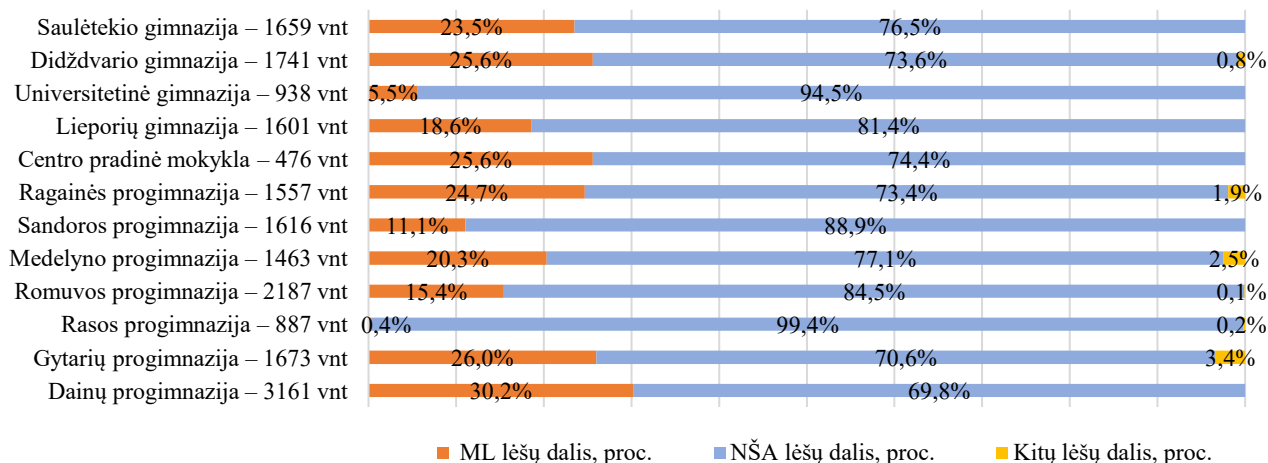
Be to, NŠA 2018 m. gegužės 30 d. – 2023 m. liepos 31 d. įgyvendino ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“, kurio metu buvo kuriamas ir diegiamas naujas skaitmeninis mokymosi turinys, kaip papildoma arba alternatyvi priemonė spausdintiems vadovėliams.

Nuo 2024 m. NŠA įgyvendina Europos sąjungos fondų projektą „Galimybių mokykla“, kuriuo metu numatyta:

- kurti inovatyvų, personalizuotą ugdymo turinį ir priemones priešmokykliniame ir pradiniam ugdyme;
- rengti vadovėlius, skirtus tautinėms mažumoms gimtosioms kalboms mokytis;
- įsigyti vadovėlius, mokykloms vykdančioms ugdymą pagal bendrojo ugdymo programas.

Audito metu vertinome, ar įsigyti vadovėliai atitinka atnaujintas bendrąsias programas, todėl analizavome 2023–2024 m. sąskaitų faktūrų duomenis, pateiktų įsigytų vadovėlių sąrašus bei apibendrintus duomenis lyginome su Švietimo portalo informacinėje sistemoje esančia vadovėlių duomenų baze.

Nustatyta, kad 2023 metais vertintose 12 bendrojo ugdymo įstaigų iš viso buvo įsigyta 18 959 vnt. vadovėlių. Visos įstaigos didžiąją dalį vadovėlių įsigijo naudodamos NŠA projekto lėšas (2 pav.).

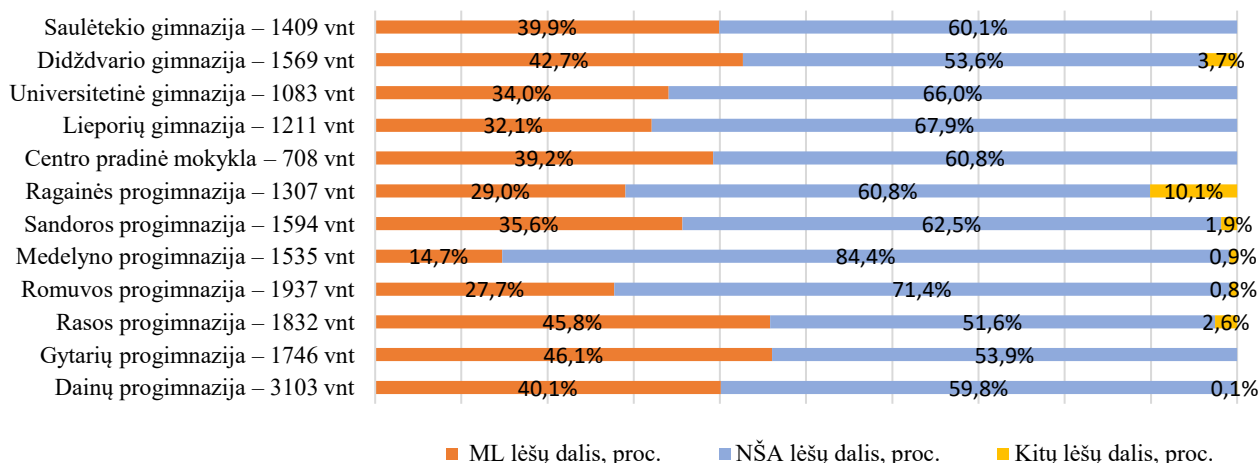

2 pav. 2023 m. įsigytų vadovėlių kiekis ir panaudota atitinkamų lėšų dalis
Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal įstaigų ir NŠA pateiktus duomenis

Iš 7 vertintų progimnazijų 2023 metais mažiausiai vadovėlių įsigijo „Rasos“ progimnazija, kurios NŠA lėšų dalis sudarė net 99,4 proc., o valstybės biudžeto (mokymo lėšos) – 0,4 proc.

Iš vertintų gimnazijų – 2023 metais mažiausiai vadovėlių įsigijo Universitetinė gimnazija, tačiau šioje gimnazijoje buvo ir mažiausias mokinių skaičius. Šiuo atveju NŠA lėšų dalis sudarė 94,5 proc., o valstybės biudžeto (mokymo lėšos) – 5,5 proc.

2024 metais vertintose 12 bendrojo ugdymo įstaigų buvo įsigyta 19 034 vnt. vadovėlių. Ir šiais metais visos įstaigos didžiąją dalį vadovėlių įsigijo naudodamos NŠA projekto lėšas, tačiau jau didesnė dalis buvo skiriama ir iš mokymo lėšų (3 pav.).

3 pav. 2024 m. įsigytų vadovėlių kiekis ir panaudota atitinkamų lėšų dalis
 Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal įstaigų ir NŠA pateiktus duomenis

Mokomųjų dalykų vadovėliai, išskyrus užsienio kalbų¹⁰, iš esmės atitiko atnaujintas bendrąsias programas. Nustatyta, kad iš analizuotų 12 ugdymo įstaigų per 2023–2024 m. 5 įstaigose buvo atvejų, kai įsigijami senesnių leidimų vadovėliai, apie kuriuos nebuvo informacijos Švietimo portalo informacinėje sistemoje:

- 1) Lieporių gimnazija 2023 m. įsigijo 32 vnt. biologijos vadovėlių XI-XII kl., kurių leidimo metai – 2012 m., tačiau įstaiga pakomentavo, kad šie senesnio leidimo vadovėliai yra naudingi ir reikalingi III ir IV gimnazijos klasėms ruošiantis egzaminams;
- 2) Didždvario gimnazija 2023 m. taip pat įsigijo biologijos vadovėlių XI-XII kl. (8 vnt.), lietuvių kalbos 10 kl. LINGUA bei matematikos vadovėlių 10 kl. II d. TEMPUS, kurių bendras kiekis – 88 vnt. Senesnių vadovėlių buvo pirkti, siekiant užtikrinti mokymosi tęstinumą, ar papildyti jau turimus vadovėlius kitomis dalimis;
- 3) Ragainės progimnazijoje 2023 m. buvo nupirkti iš viso 30 vnt. senesnio leidimo matematikos vadovėlių „Atrask“, po kelis vienetus kelioms klasėms bei po kelis vienetus lietuvių ir literatūros vadovėlių, iš viso – 75 vnt. Buvo reikalinga papildyti jau turimų vadovėlių kiekius, kadangi atsirado jų trūkumas dėl pamestų, sugadintų ar dėl atėjusių naujų mokinių;
- 4) „Romuvos“ progimnazija 2023 m. iš NŠA projekto lėšų įsigijo 74 vnt. ir 2024 m. iš mokymo lėšų įsigijo 37 vnt. matematikos vadovėlių „TAIP“ 3 klasei neatnaujinto turinio, nes dalies vadovėlių trūko pilnai aprūpinti mokinius, o atnaujinto turinio matematikos vadovėlių 3 klasei dar nebuvo išleista;
- 5) Gytarių progimnazija 2024 m. įsigijo 21 vnt. (I, II, III d. po 7 vnt.) neatnaujintų lietuvių kalbos vadovėlių „PUPA“ 3 klasei, kadangi dalies vadovėlių trūko mokinius pilnai aprūpinti, nes 2024–2025 m. m. buvo naudojami senesnio leidimo vadovėliai.

Audito metu taip pat vertinome, ar vadovėlių įsigijimas buvo tinkamai užregistruotas apskaitos dokumentuose, todėl lyginome Šiaulių apskaitos centro pateiktus atsargų likučių žiniaraščių duomenis su įstaigų pateiktais sąskaitų faktūrų duomenimis. 3 įstaigose pastebėta skirtumų tarp įsigytų vadovėlių kiekių ir vadovėlių kiekių atsargų likučių žiniaraščiuose, tačiau neatitiktimai sudarė santykinai nedidelę dalį dėl vadovėliams priskirtų kitų mokymosi priemonių ar pavienių techninių klaidų, pvz.:

¹⁰ Užsienio kalbų vadovėlių atitikimas Švietimo portalo informacinėje sistemoje skelbiamai informacijai nebuvo vertintas, atsižvelgiant į tai, kad mokyklos naudoja įvairius, tarpusavyje besiskiriančius vadovėlius ir kitą mokymosi medžiagą.

- Gytarių progimnazijoje – 2023 m. neatitikimas sudaro 2 proc. dėl neteisingai apskaitoje registruotų sąskaitų faktūrų, kai 35 vadovėlių įsigijimas buvo įtrauktas į 2024 m. ir vietoje 24 užsienio kalbų vadovėlių (Klasė A1) apskaitoje registruoti 25 vnt. kaip mokymo priemonė. 2024 m. neatitikimas sudaro 0,5 proc., nes įsigyti pratybų sąsiuviniai 7 klasei apskaitoje buvo registruoti kaip vadovėliai;
- Didždvario gimnazijoje – 2023 m. neatitikimas sudaro 4 proc., o 2024 m. – 11 proc., nes kaip vadovėliai buvo užregistruotos įvairios kitos mokymo priemonės, pvz.: 179 vnt. dienoraščių I-II kl, taip pat pirktos priemonės anglų stovyklai;
- „Sandoros“ progimnazijoje – 2024 m. neatitikimas sudaro 2,8 proc. (46 vnt.), nes apskaitoje mokymo priemonės užregistruotos kaip vadovėliai (pratybų sąsiuviniai 1 kl., gamtos mokslų patikrinamieji darbai 2 kl., įvairūs patikrinamieji darbai ir kt.).

1.3. Ne visi mokiniai aprūpinti atnaujintais spausdintais vadovėliais, tačiau ugdymas vykdomas pasitelkiant alternatyvias priemones

Pagal Švietimo įstatymo nuostatas, mokinys, kuris mokosi pagal pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, vadovėliais naudojasi nemokamai¹¹, o atnaujinus bendrąsias ugdymo programas, atsirado didelis poreikis mokinius aprūpinti atnaujinto turinio vadovėliais.

Audito metu vertinome ar įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių kiekis atitinka mokinių poreikius. Laikėme, kad įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių kiekis atitinka mokinių poreikius, kai:

- visi mokyklos mokiniai 2024-2025 m. m. buvo aprūpinti vadovėliais;
- visos įsigytos mokymo priemonės, įskaitant skaitmenines, buvo apmokėtos mokyklos lėšomis.

Analizei pasirinkta detaliau vertinti 3, 5, 8, 9 ir 10 klasių mokinių aprūpinimą spausdintais, atnaujinto turinio vadovėliais, išskyrus užsienio kalbų vadovėlius.

Iš analizuotų 12 įstaigų, 3 klases turėjo 8 įstaigos. Pagal Švietimo portalo informacinėje sistemoje esančią informaciją, iki 2025 m. šių klasių mokiniams buvo atnaujintas ir prieinamas įsigyti tik pasaulio pažinimo vadovėlis. 3 klasės mokinių aprūpinimas pasaulio pažinimo vadovėliais sudarė 46 proc. (1 lentelė).

1 lentelė. 2023–2024 m. 3 klasėms įsigytų atnaujinto turinio vadovėlių kiekis

Mokykla	Mokinių skaičius 3 klasėse 2024-09-01	Pasaulio pažinimas	
		I dalis	II dalis
Centro pradinė mokykla	47	25	25
Dainų progimnazija	111	117	117
Gytarių progimnazija	66	50	50
Medelyno progimnazija	92	5	5
Ragainės progimnazija	44	-	-
„Rasos“ progimnazija	86	-	-
„Romuvos“ progimnazija	69	-	-
„Sandoros“ progimnazija	91, iš jų 43 mokosi nuotoliu	60	60
Iš viso:	606 / 563	257 (46 %)	257 (46 %)

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

Spausdintais pasaulio pažinimo vadovėliais pilnai buvo aprūpinti Dainų ir „Sandoros“ progimnazijų mokiniai. 4 mokyklos šių vadovėlių arba nepirko visai, arba pirko tik mokytojams. Pagal mokyklų paaiškinimus, buvo naudojami jau turimi senesnių leidimų vadovėliai, nes atnaujintas turinys keitėsi nežymiai arba buvo neskubama jų įsigyti dėl galimų naujų vadovėlių klaidų taisymų.

¹¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489 (2011 m. kovo 17 d. įstatymo Nr. XI-1281 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 70 str. 3 d.

5 klasėms per 2023–2024 m. buvo išleisti atnaujinti matematikos, lietuvių kalbos, literatūros, gamtos mokslų, istorijos bei informatikos vadovėliai. Iš analizuojamų įstaigų, 5 klasės buvo 7 progimnazijose.

2 lentelė. 2023–2024 m. 5 klasėms įsigytų atnaujinto turinio vadovėlių kiekis

Įstaiga	Mokinių skaičius, 2024-09-01	Lietuvių kalba		Literatūra		Matematika		Istorija		Gamtos mokslai		Informatika	
		I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.
Dainų progimnazija	103	-	-	115	115	115	115	115	115	119	120	-	-
Gytarių progimnazija	50	66	66	80	80	70	70	55	55	56	56	-	-
Medelyno progimnazija	89	64	110	106	106	56	-	59	-	62	60	-	-
Ragainės progimnazija	50	62	62	62	-	67	67	63	63	65	65	15	15
„Rasos“ progimnazija	66	70	70	70	50	70	25	70*		75	25	-	-
„Romuvos“ progimnazija	103	-	-	132	132	131	132	110	110	111	-	-	-
„Sandoros“ progimnazija	83 (33 nuotoliu)	61	60	63	60	61	61	61	62	-	-	-	-

*- vadovėlių sudarė tik I dalis

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

Palyginus 2024-09-01 mokinių skaičių 5 klasėse su 2023–2024 m. įsigytų atnaujintų vadovėlių kiekiais, nustatyta, kad:

- Lietuvių kalbos vadovėlių nepirko Dainų ir „Romuvos“ progimnazijos, o Medelyno progimnazijoje trūko 25 vnt. I dalies vadovėlio;
- Literatūros vadovėlių pirko visos progimnazijos, tačiau „Rasos“ progimnazijai trūko 16 vnt., o Ragainės – 50 vnt. II dalies šio vadovėlio;
- Matematikos vadovėlių II dalies 41 vnt. trūko „Rasos“ progimnazijai, o Medelyno progimnazijai trūko I dalies 33 vnt. ir II dalies 89 vnt.;
- Istorijos vadovėlių trūko Medelyno progimnazijos mokiniams, I dalies - 30 vnt., II dalies - 89 vnt.;
- Gamtos mokslų I dalies vadovėlio trūko „Sandoros“, 41 vnt. II dalies vadovėlio trūko „Rasos“ progimnazijos ir 29 vnt. II dalies ir 27 vnt. I dalies vadovėlių Medelyno progimnazijos penktokams;
- Informatikos vadovėlių įsigijo tik Ragainės progimnazija.

Įstaigų nurodytos tokių trūkumų priežastys buvo susijusios su vėluojančia vadovėlių leidyba pagal atnaujintas programas bei nepakankamu finansavimu.

8 klasėms iki 2025 m. buvo atnaujinti lietuvių kalbos, literatūros, biologijos, fizikos, chemijos vadovėliai, o geografijos ir istorijos tik I dalių vadovėliai.

3 lentelė. 2023-2024 m. 8 klasėms įsigytų atnaujinto turinio vadovėlių kiekis

Įstaiga	Mokinių skaičius, 2024-09-01	Lietuvių kalba		Literatūra		Biologija		Fizika		Chemija		Geografija		Istorija	
		I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.*	I d.	II d.*
Dainų progimnazija	113	-	-	117	-	114	-	30	-	114	-	-	x	-	x
Gytarių progimnazija	51	55	75	55	55	60	60	-	-	-	-	60	x	-	x
Medelyno progimnazija	83	35	35	35	35	35	-	30	30	-	-	35	x	-	x
Ragainės progimnazija	52	-	-	62	-	65	-	65	-	35	-	64	x	-	x

„Rasos“ progimnazija	52	65	55	65	55	30	-	-	-	30	25	-	x	-	x
„Romuvos“ progimnazija	137	-	-	145	145	30	-	145	145	30	30	30	x	-	x
„Sendoros“ progimnazija	73 (23 nuotoliu)	2	2	2	2	-	-	-	-	56	56	-	x	-	x

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

8 klasių mokiniams ne visi atnaujinto turinio vadovėliai buvo išleisti 2023–2024 m. Nebuvo matematikos vadovėlio, geografijos ir istorijos vadovėlių II dalys buvo išleistos tik 2025 metais.

Nė viena iš analizuotų 7 progimnazijų neaprupino visų 8 klasių mokinių spausdintais atnaujinto turinio vadovėliais. Buvo perkama po vadovėlių komplektą klasei, perkama vadovėlių tik I dalis arba perkama po vadovėlių kiekvienam mokiniui, tačiau ne visų dalykų. Kaip vieną iš priežasčių įstaigos nurodė lėšų trūkumą.

Tiek 9, tiek 10 klasės mokiniams 2023–2024 nebuvo išleistų fizikos ir chemijos vadovėlių.

4 lentelė. 2023-2024 m. 9 klasėms įsigytų atnaujinto turinio vadovėlių kiekis

Įstaiga	Mokinių skaičius, 2024-09-01	Lietuvių kalba		Literatūra		Matematika		Geografija		Istorija		Biologija	
		I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.
Didždvario gimnazija	160	3	48	164	116	165	5	161	35	163	98	162	162
Lieporių gimnazija	156	-	-	202	165	175	165	108	31	-	-	170	47
Saulėtekio gimnazija	132	-	-	153	144	140	130	120	120	120	120	130	130
Universitetinė gimnazija	131	-	-	64	133	79	77	131	131	31	-	131	131

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

Vertinant 9 klasių mokinių aprūpinimą jau išleistais atnaujinto turinio vadovėliais, labiausiai trūko lietuvių kalbos ir istorijos vadovėlių. Biologijos vadovėlio II dalies 109 vnt. trūko Lieporių gimnazijoje, o Saulėtekio gimnazijoje, nors įsigytų vadovėlių kiekis yra mažesnis nei mokinių skaičius, pagal gimnazijos pateiktą informaciją, ne visi mokiniai mokosi kontaktiniu būdu. Mokiniai, besimokantys nuotoliu, aprūpinami skaitmeniniais vadovėliais ar mokytojų rengiama medžiaga.

5 lentelė. 2023-2024 m. 10 klasėms įsigytų atnaujinto turinio vadovėlių kiekis

Įstaiga	Mokinių skaičius, 2024-09-01	Lietuvių kalba		Literatūra		Matematika		Geografija		Istorija		Biologija
		I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	I d.	II d.	
Didždvario gimnazija	152	-	-	158	-	159	-	60	48	-	-	156
Lieporių gimnazija	155	-	-	6	-	165	-	-	-	-	-	163
Saulėtekio gimnazija	141	-	-	140	-	130	-	130	-	-	-	130
Universitetinė gimnazija	130	-	-	-	-	64	64	131	-	-	-	131

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

Vertinant 10 klasių mokinių aprūpinimą jau išleistais atnaujinto turinio vadovėliais, kiekvienam mokiniui buvo nupirktas tik po biologijos vadovėlį. Matematikos I dalies vadovėlių trūko Universitetinėje gimnazijoje, II dalies – visose 4 gimnazijose. Lietuvių kalbos atnaujintų vadovėlių nebuvo pirktas nė vienoje įstaigoje.

Siekiant kompensuoti spausdintų vadovėlių trūkumą, mokyklos naudoja jau turimus senesnių leidimų vadovėlius bei perka licencijas naudotis skaitmeninėmis atnaujintų vadovėlių versijomis, pavyzdžiui, Eduka. Audito metu rinkome informaciją, kiek licencijų mokyklos įsigijo ir kiek jų buvo apmokėtos mokyklos lėšomis.

Siekdami patikimai įvertinti įstaigų turimų, įsigytų ir naudojamų licencijų skaičių, kreipėmės į UAB Ateities pamoka, kuri teikia įvairias paslaugas, skirtas švietimo įstaigoms ir mokyklų bendruomenėms, įskaitant ir Eduka licencijas. Tačiau tiekėjas atsisakė teikti informaciją, kiek Eduka licencijų mokyklos naudoja, galėjome vertinti tik tiek, kiek licencijų oficialiai mokyklos yra įsigijusios (6 lentelė).

6 lentelė. 2024–2025 m. m. mokyklose įsigytų licencijų skaičius

Mokykla	Mokinių skaičius 2024-09-01	Licencijų skaičius 2024-2025 m. m.		Įstaigų pateikta informaciją apie EDUKA naudojimą
		mokiniam	mokytojams	
Centro pradinė mokykla	187*	144	7	Mokiniam, nuo 2 iki 4 klasių
Dainų progimnazija	845*	210	30	Įstaiga nenurodė
Didždvario gimnazija	586	154	20	Vienam mokinių srautui, pavyzdžiui, 2024-2025 m. m. 10 klasių mokiniams
Gytarių progimnazija	486*	-	-	Klasėse, kuriose ugdymo procese naudojama Eduka, įsigijo patys tėvai
Lieporių gimnazija	565	208	22	Nupirka daliai mokinių, kurie neturi spausdintų vadovėlių
Medelyno progimnazija	713*	532	35	Nupirka visiems mokiniams nuo 3 klasių
Ragainės progimnazija	386*	280	17	Nupirka 5-8 klasių mokiniams
„Rasos“ progimnazija	528	441	63	Eduka naudoja visi vaikai, išskyrus 1 klases (87 mok)
„Romuvos“ progimnazija	758*	190	26	Įstaiga nenurodė
„Sandoros“ progimnazija	649	420	35	Visiems mokiniams, išskyrus besimokančius nuotoliu.
Saulėtekio gimnazija	608	210	15	Mokiniam, kurie mokosi nuotoliu.
Universitetinė gimnazija	453	451	15	Nupirka visiems mokiniams

* Mokinių skaičius pateiktas be priešmokyklinio ugdymo klasių mokinių

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos ir įstaigų duomenis

2024–2025 m. m. Gytarių progimnazija Eduka licencijų neįsigijo, mokiniams prieigą prie skaitmeninių vadovėlių pirkė tėvai. Mažiausiai licencijų, lyginant su mokinių skaičiumi, įsigijo „Romuvos“ ir Dainų progimnazijos. Šios mokyklos mokinių skaičiumi yra didžiausios, tačiau informacijos, kuriems konkrečiai mokiniams buvo perkamos licencijos, negavome.

Audituojamu laikotarpiu įstaigos įsigijo ne tik skaitmenines mokymosi aplinkos Eduka licencijas, tačiau ugdymo procesui aktyviai naudojo ir kitas mokamas skaitmenines priemones, kurios apėmė įvairias mokymo sritis – nuo kalbų, technologijų, ekonomikos, iki interaktyvių mokymo priemonių ir skaitmeninių bibliotekų:

- dažniausiai naudojama buvo interaktyvių mokymo(si) turinio kūrimo priemonių platforma „WordWall“, kurią naudojo 7 mokyklos;
- kompiuterinių užduočių rinkinių konstruktorių „KURK“, internetinius mokytojo komplektus „IMK“, elektroninius geografijos atlasus GAUBLYS, informatikos mokymo sistemą Vedliai ir elektroninę mokymosi aplinką EMA naudojo 2 mokyklos.

Tarp mokyklų naudojamų mokamų skaitmeninių priemonių buvo ir skaitmeninių knygų biblioteka Vyturis, el. vad. Ekonomika ir verslumas, interaktyvi priemonė kalbų mokymuisi „English star“, automatizuota programavimo mokymo informacinė sistema Apromis, istorijos ir geografijos pamokoms naudojama edukacinė aplinka Mozabook bei kitos.

Mokyklos naudojosi ir nemokamomis skaitmeninėmis priemonėmis, pavyzdžiui, emokykla.lt, baltoslankos.lt, e-testai.lt, e-pamokos.lt, GIS sistema, POA, 15minmokykla.lt, Quizizz, Kahoot, oxfordbookshelf, learningapps.org, MicrosoftTeams, e-biblioteka.lt, e-vadoveliai.lt, Liveworksheets, Canva ir kitomis.

2. VYKDOMA APSKAITA NE VISAIS ATVEJ AIS SUTEIKIA TIKSLIUS DUOMENIS PAGRĖSTAM SPRENDIMŲ PRIĖMIMUI

Pagal Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą¹², mokyklos vadovas atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo procesų organizavimą, atsakingų asmenų paskyrimą ir informacijos viešinimą.

Audito metu nustatyta, kad visose vertintose mokyklose yra parengtos ir galiojančios vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo, apskaitos bei saugojimo tvarkos. Viena iš įstaigų šią tvarką pasitvirtino tik audito procedūrų metu.

Taip pat visose įstaigose buvo paskirti atsakingi darbuotojai, kurie rūpinasi vadovėlių ir mokymo priemonių apskaita, išdavimu bei saugojimu.

Visgi, vertinant teisės aktuose nustatytą reikalavimą kasmet iki kovo 1 d. viešai skelbti informaciją apie per kalendorinius metus įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones, nustatyta, kad dvi įstaigos – „Rasos“ progimnazija ir Didždvario gimnazija šios pareigos nevykdo, nes iki šiol informacija nebuvo pateikta jų interneto svetainėse.

2.1. Vadovėlių apskaita ne visada tiksli ir palyginama

Vadovėlių ir kitų mokymo priemonių apskaita yra esminis informacijos šaltinis, leidžiantis mokykloms užtikrinti racionalų turimų išteklių panaudojimą, planuoti jų atnaujinimo poreikį bei užtikrinti skaidrų lėšų administravimą.

Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkoje¹³ numatyta, kad mokyklos turi ne tik paskirti atsakingus asmenis, bet ir užtikrinti aiškų šių priemonių gavimo, išdavimo, apskaitos ir nurašymo procesų fiksavimą. Tinkamai tvarkoma apskaita ir faktinių likučių fiksavimas inventorizacijos metu leidžia įstaigos vadovybei priimti pagrįstus sprendimus, užtikrinti išteklių panaudojimo pagrįstumą ir efektyvumą.

Laikėme, kad mokykloje vykdoma vadovėlių fondo ir kitų mokymo priemonių apskaita gali suteikti informacijos apie turimų priemonių kiekį, sudėtį, pakeitimus ir bendrą fondo apimtį, kai:

- vedama individuali ir visuminė vadovėlių apskaita, fiksuojant vadovėlių gavimą, išdavimą ir nurašymą pasirinktoje informacinėje sistemoje;
- mokymo priemonių apskaita vedama nebalansinėse sąskaitose kiekiu ir vertine išraiška pagal turto priklausomybę atsakingiems asmenims.

Nustatyta, kad 8 mokyklos veda tiek visuminę, tiek individualią vadovėlių apskaitą pasirinktoje informacinėje sistemoje, fiksuojant vadovėlių gavimą, išdavimą bei nurašymą:

- 5 mokyklos: Dainų progimnazija, „Rasos“ progimnazija, Medelyno progimnazija, Ragainės progimnazija ir Centro pradinė mokykla vadovėlius apskaito *MOBIS* sistemoje;
- 2 mokyklos – Universitetinė gimnazija ir Didždvario gimnazija visa vadovėlių apskaita vykdo programoje „*Biblio*“;
- Saulėtekio gimnazija vadovėlių apskaitą veda gimnazijos elektroninėje bibliotekos sistemoje „*Biblioteka*“.

¹² Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-184, 25 p.

¹³ *Ten pat*, 13, 25.1. p.

Programinės įrangos pagalba įstaigos pakeitė tradicinius bibliotekos darbo metodus ir visiškai automatizavo bibliotekos darbą, t. y. kataloguojamas ir komplektuojamas vadovėlių fondas, aptarnaujami skaitytojai (mokiniai, mokytojai), apskaitomi ir valdomi bibliotekinio darbo procesai.

Lieporių gimnazija vadovėlių įsigijimą fiksuoja tiek vadovėlių fondo visuminės apskaitos knygoje (*Word* formoje), tiek MOBIS sistemoje, nes sistema šiuo metu tinkamai nefunkcionuoja. Individuali vadovėlių apskaita yra vykdoma tik rankiniu būdu, kiekvieną vadovėlio perdavimą ir priėmimą, fiksuojant atitinkamoje mokinio kortelėje. Įstaiga yra nusimačiusi šiais metais sistemą MOBIS atnaujinti.

„Romuvos“ progimnazijos bibliotekoje rankiniu būdu vedama vadovėlių fondo visuminė ir individuali apskaita, tačiau kortelės pildomos sistemingai *Excel* programa, t. y. įsigytų vadovėlių sąskaitos faktūros ir egz. skaičius registruojamas Vadovėlių fondo bendrosios apskaitos registracijos žurnale (BV 5.7 *Excel* forma), kurį sudaro 3 dalys: vadovėlių gavimas, nurašymas ir vadovėlių fondo judėjimas. Individualiai vadovėlių apskaitai pildoma Vadovėlio apskaitos kortelė (*Excel* forma),

2 mokyklose – Gytarių progimnazijoje ir „Sandoros“ progimnazijoje, vadovėlių fondo apskaita yra vedama, pildant duomenis ranka. Vadovėlių fondo visuminės apskaitos knygoje fiksuojamas vadovėlių fondo judėjimas: gavimas, nurašymas, bendras kiekis. Taip pat ranka vedama ir individuali vadovėlių apskaita, pildant korteles pagal vadovėlių rūšį arba mokinį.

Gytarių progimnazijos pavyzdys

„Sandoros“ progimnazijos pavyzdys

1-oji dalis. Vadovėlių gavimas mokykloje

Įrašo data	Įrašo eilės Nr.	Iš kur gauta	Lydmo- ja dok. Nr. arba data	Egz. skaičius	Suma Lt	Įrašo data	Įrašo eilės Nr.	Iš kur gauta	Lydmo- ja dok. Nr. arba data	Egz. skaičius	Suma Lt
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
2014.01.09	52	S. J. k. t. apn.	MOBIS	52	924.00	2014.01.09	51	S. J. k. t. apn.	MOBIS	51	1444.80
2014.01.09	53	S. J. k. t. apn.	MOBIS	53	924.00	2014.01.09	52	S. J. k. t. apn.	MOBIS	52	242.80
2014.01.09	54	S. J. k. t. apn.	MOBIS	54	924.00	2014.01.09	53	S. J. k. t. apn.	MOBIS	53	242.80
2014.01.09	55	S. J. k. t. apn.	MOBIS	55	924.00	2014.01.09	54	S. J. k. t. apn.	MOBIS	54	242.80
2014.01.09	56	S. J. k. t. apn.	MOBIS	56	924.00	2014.01.09	55	S. J. k. t. apn.	MOBIS	55	242.80
2014.01.09	57	S. J. k. t. apn.	MOBIS	57	924.00	2014.01.09	56	S. J. k. t. apn.	MOBIS	56	242.80
2014.01.09	58	S. J. k. t. apn.	MOBIS	58	924.00	2014.01.09	57	S. J. k. t. apn.	MOBIS	57	242.80
2014.01.09	59	S. J. k. t. apn.	MOBIS	59	924.00	2014.01.09	58	S. J. k. t. apn.	MOBIS	58	242.80
2014.01.09	60	S. J. k. t. apn.	MOBIS	60	924.00	2014.01.09	59	S. J. k. t. apn.	MOBIS	59	242.80
2014.01.09	61	S. J. k. t. apn.	MOBIS	61	924.00	2014.01.09	60	S. J. k. t. apn.	MOBIS	60	242.80
2014.01.09	62	S. J. k. t. apn.	MOBIS	62	924.00	2014.01.09	61	S. J. k. t. apn.	MOBIS	61	242.80
2014.01.09	63	S. J. k. t. apn.	MOBIS	63	924.00	2014.01.09	62	S. J. k. t. apn.	MOBIS	62	242.80
2014.01.09	64	S. J. k. t. apn.	MOBIS	64	924.00	2014.01.09	63	S. J. k. t. apn.	MOBIS	63	242.80
2014.01.09	65	S. J. k. t. apn.	MOBIS	65	924.00	2014.01.09	64	S. J. k. t. apn.	MOBIS	64	242.80
2014.01.09	66	S. J. k. t. apn.	MOBIS	66	924.00	2014.01.09	65	S. J. k. t. apn.	MOBIS	65	242.80
2014.01.09	67	S. J. k. t. apn.	MOBIS	67	924.00	2014.01.09	66	S. J. k. t. apn.	MOBIS	66	242.80
2014.01.09	68	S. J. k. t. apn.	MOBIS	68	924.00	2014.01.09	67	S. J. k. t. apn.	MOBIS	67	242.80
2014.01.09	69	S. J. k. t. apn.	MOBIS	69	924.00	2014.01.09	68	S. J. k. t. apn.	MOBIS	68	242.80
2014.01.09	70	S. J. k. t. apn.	MOBIS	70	924.00	2014.01.09	69	S. J. k. t. apn.	MOBIS	69	242.80
2014.01.09	71	S. J. k. t. apn.	MOBIS	71	924.00	2014.01.09	70	S. J. k. t. apn.	MOBIS	70	242.80
2014.01.09	72	S. J. k. t. apn.	MOBIS	72	924.00	2014.01.09	71	S. J. k. t. apn.	MOBIS	71	242.80
2014.01.09	73	S. J. k. t. apn.	MOBIS	73	924.00	2014.01.09	72	S. J. k. t. apn.	MOBIS	72	242.80
2014.01.09	74	S. J. k. t. apn.	MOBIS	74	924.00	2014.01.09	73	S. J. k. t. apn.	MOBIS	73	242.80
2014.01.09	75	S. J. k. t. apn.	MOBIS	75	924.00	2014.01.09	74	S. J. k. t. apn.	MOBIS	74	242.80
2014.01.09	76	S. J. k. t. apn.	MOBIS	76	924.00	2014.01.09	75	S. J. k. t. apn.	MOBIS	75	242.80
2014.01.09	77	S. J. k. t. apn.	MOBIS	77	924.00	2014.01.09	76	S. J. k. t. apn.	MOBIS	76	242.80
2014.01.09	78	S. J. k. t. apn.	MOBIS	78	924.00	2014.01.09	77	S. J. k. t. apn.	MOBIS	77	242.80
2014.01.09	79	S. J. k. t. apn.	MOBIS	79	924.00	2014.01.09	78	S. J. k. t. apn.	MOBIS	78	242.80
2014.01.09	80	S. J. k. t. apn.	MOBIS	80	924.00	2014.01.09	79	S. J. k. t. apn.	MOBIS	79	242.80
2014.01.09	81	S. J. k. t. apn.	MOBIS	81	924.00	2014.01.09	80	S. J. k. t. apn.	MOBIS	80	242.80

VADOVĖLIŲ FONDO VISUMINĖS APSKAITOS KNYGA

1 DALIS

VADOVĖLIŲ GAVIMAS MOKYKLOJE

Įrašo data	Įrašo eilės Nr.	Iš kur gauta	Lydmo- ja dok. Nr. arba data	Egzempliorių skaičius	Suma Lt
1	2	3	4	5	6
2013-09-16	483	MOBIS	483	1	1207.80
2013-09-16	484	MOBIS	484	1	242.80
2013-09-16	485	MOBIS	485	1	242.80
2013-09-16	486	MOBIS	486	1	242.80
2013-09-16	487	MOBIS	487	1	242.80
2013-09-16	488	MOBIS	488	1	242.80
2013-09-16	489	MOBIS	489	1	242.80
2013-09-16	490	MOBIS	490	1	242.80
2013-09-16	491	MOBIS	491	1	242.80
2013-09-16	492	MOBIS	492	1	242.80
2013-09-16	493	MOBIS	493	1	242.80
2013-09-16	494	MOBIS	494	1	242.80
2013-09-16	495	MOBIS	495	1	242.80
2013-09-16	496	MOBIS	496	1	242.80
2013-09-16	497	MOBIS	497	1	242.80
2013-09-16	498	MOBIS	498	1	242.80
2013-09-16	499	MOBIS	499	1	242.80
2013-09-16	500	MOBIS	500	1	242.80
2013-09-16	501	MOBIS	501	1	242.80
2013-09-16	502	MOBIS	502	1	242.80
2013-09-16	503	MOBIS	503	1	242.80
2013-09-16	504	MOBIS	504	1	242.80
2013-09-16	505	MOBIS	505	1	242.80
2013-09-16	506	MOBIS	506	1	242.80
2013-09-16	507	MOBIS	507	1	242.80
2013-09-16	508	MOBIS	508	1	242.80
2013-11-22	509	MOBIS	509	1	242.80
2013-11-22	510	MOBIS	510	1	242.80
2013-11-22	511	MOBIS	511	1	242.80
2013-11-22	512	MOBIS	512	1	242.80
2013-11-22	513	MOBIS	513	1	242.80
2013-11-22	514	MOBIS	514	1	242.80
2013-11-22	515	MOBIS	515	1	242.80
2013-11-22	516	MOBIS	516	1	242.80
2013-11-22	517	MOBIS	517	1	242.80
2013-11-22	518	MOBIS	518	1	242.80
2013-11-22	519	MOBIS	519	1	242.80
2013-11-22	520	MOBIS	520	1	242.80

- „Rasos“ progimnazijos atveju ūkinio inventoriaus – literatūra, knygos sąskaitoje (0210751) tuo pačiu pavadinimu „Vadovėliai“ buvo 28 pozicijos ir bendrai sudarė 1596 vnt.;
- „Romuvos“ progimnazijoje – ūkinio inventoriaus sąskaitoje (0210001) tuo pačiu pavadinimu „Vadovėliai“ buvo 57 pozicijos ir bendrai sudarė 6874 vnt.; ūkinio inventoriaus – literatūra, knygos sąskaitoje (0210751) tuo pačiu pavadinimu „Vadovėliai“ buvo 43 pozicijos ir bendrai sudarė 3023 vnt.;
- Dainų progimnazijoje – literatūra, knygos sąskaitoje (0210751) tuo pačiu pavadinimu „Vadovėliai“ arba „Knygos- vadovėliai“ buvo 59 pozicijos ir bendrai sudarė 5 875 vnt.;
- Medelyno progimnazijoje – literatūra, knygos sąskaitoje (0210751) tuo pačiu pavadinimu „Vadovėliai“ buvo 105 pozicijos ir bendrai sudarė 3930 vnt.;

Tokia apskaita apsunkina konkrečių vadovėlių ir jų kiekių identifikavimą, todėl inventorizacijos metu tampa sudėtinga sutikrinti apskaitos dokumentuose esančią informaciją su bibliotekų fondo duomenimis. Be to, inventorizacijos metu pirmiausia apskaitos duomenys turėtų būti lyginami su bibliotekų vedama apskaita arba vadovėlių fondu, fiksuojant neatitikimus ir juos pagrindžiant. Tačiau pastebėjome, kad visose 12 įstaigų nebuvo nei vieno atvejo, kai būtų fiksuotas faktiškai rastų vadovėlių kiekio nesutapimas su apskaitos duomenimis.

Taip pat pasitaikė atvejų, kai apskaitos duomenys galimai neatspindėjo faktinio vadovėlių kiekio ir/ar vertės, pavyzdžiui:

- „Sandoros“ progimnazijos inventorizacijos aprašo 131 eil. 2014-12-31 įsigytų vadovėlių kiekis pagal finansinės apskaitos duomenis nurodytas 1, o vertė 36 767,73 Eur; 138 eil. 2018-12-20 įsigytų vadovėlių kiekis pagal finansinės apskaitos duomenis nurodytas 0,5750 vnt.;
- Dainų progimnazijos inventorizacijos aprašo sąskaitoje 0210001 ūkinis inventorių 2 eil. 2018-10-01 įsigytų vadovėlių kiekis pagal finansinės apskaitos duomenis nurodytas 1, o vertė 79 197,93 Eur; 3 eil. 2019-12-31 įsigytų vadovėlių kiekis pagal finansinės apskaitos duomenis nurodytas 1, o vertė 1 827,41 Eur;
- „Rasos“ progimnazijos inventorizacijos aprašo sąskaitoje 0210001 ūkinis inventorių 211 eil. 2018-12-28 įsigytų vadovėlių kiekis pagal finansinės apskaitos duomenis nurodytas 1, o vertė 313,6 Eur, nors pagal 212 eil. 2012-05-21 įsigytų vadovėlių kiekis 52, bet vertė 347,89 Eur;
- Didždvario gimnazijos inventorizacijos aprašo sąskaitoje 0210751 ūkinis inventorių-literatūra, knygos 29 eil. vietoj įsigytų 4 vnt. mokymo priemonės vienetų apskaitoje nurodyta 19.

Vadovėlių inventorizacija vykdoma kiekvienų metų pabaigoje, tačiau tuo metu didžioji dalis vadovėlių būna išdalinti mokiniams. Pagal Inventorizacijos taisyklių¹⁴ 8 p. turtas, kuris inventorizacijos metu bus ne subjekto buveinėje, o laikinai kitoje vietoje dėl remonto ar panašios priežasties, turi būti inventorizuotas pagal turto perdavimo patvirtinimo dokumentus, nurodant inventorizacijos apraše, kad turto buvimo vieta yra ne subjekto buveinė, tačiau tokių pridėtų dokumentų ar pateiktų pastabų nebuvo.

Pažymėtina, kad nuo 2024 m. visi vadovėliai apskaitomi, detalizuojant pagal dalyko pavadinimą ir klasę, todėl rekomendacijos dėl registravimo apskaitoje neteikiame.

2.2. Mokymo priemonių apskaitai turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys

Įstaigų turimos mokymo priemonės atsispindi Šiaulių apskaitos centro suformuojamuose atsargų likučių žiniaraščiuose. Tačiau nustatyta, kad mokymo priemonių apskaitą apsunkina nesisteminė ir netiksli ūkinio inventoriaus apskaita nebalansinėse sąskaitose, nes mokymo priemonės yra registruotos įvairiuose ūkinio inventoriaus nebalansinėse sąskaitose, pvz., viena dalis mokymo

¹⁴ Inventorizacijos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 15 d. nutarimu Nr. 630, 8 p.

priemonių ir vadovėlių yra įtrauktos į bendrą ūkinio inventoriaus sąskaitą (0210001). Kita dalis įsigytų mokymo priemonių yra išskirstytos į įvairias nebalansines sąskaitas:

- 0210751 Ūkinis inventorių – Literatūra, knygos;
- 0210711 Ūkinis inventorių – Sporto inventorių;
- 0210104 Ūkinis inventorių – Vaizdinės mokymo priemonės;
- 0210101 Ūkinis inventorių – Kompiuterinė įranga ir ryšių priemonės;
- 0210741 Ūkinis inventorių – Skaičiavimo technika;
- 02100701 Ūkinį inventorių – Telefonai, radijo taškai, žaliuzės ir kt.

Pavyzdžiui, kad pagal inventorizacijos 2024 m. lapkričio 30 d. duomenis pagrindinėse ūkinio inventoriaus sąskaitose – vaizdinės mokymo priemonės, sporto inventorių ir literatūra, knygos, buvo registruoti įvairūs mokymo priemonių ir vadovėlių likučiai:

7 lentelė. Mokyklose registruoti mokymo priemonių ir vadovėlių likučiai pagal 2024-11-30 d. inventorizacijos duomenis

Eil. Nr.	Audituojama įstaiga	Vaizdinės mokymo priemonės		Sporto inventorių		Literatūra, knygos	
		Kiekis	Vertė	Kiekis	Vertė	Kiekis	Vertė
1.	Lieporių gimnazija	221	12 570,40	179	2 957,46	3 298	56 969,3
2.	Universitetinė gimnazija	1 483	39 307,40	436	11 473,58	1	130
3.	Dainų progimnazija	814	27 006,41	208	4 410,00	10 066	127 016,17
4.	Gytarių progimnazija	772	42 797,39	124	1 796,45	4 346	58 913,84
5.	„Romuvos“ progimnazija	707	41 019,26	118	2 246,43	5 895	81 939,52
6.	„Rasos“ progimnazija	239	14 515,97	159	4 069,92	2 901	36 952,11
7.	Medelyno progimnazija	373	8 662,03	257	3 896,99	5 334	74 385,84
8.	Centro pradinė mokykla	340	3 181,63	-	-	2 248	19 798,23
9.	Ragainės progimnazija	448	26 036,96	156	6 321,19	4 697	103 211,64
10.	„Sandoros“ progimnazija	1 614	53 837,89	-	-	5 384	106 287,29
11.	Didždvario gimnazija	5	229,74	1	499,99	3 617	59 289,95
12.	Saulėtekio gimnazija	234	9 903,87	159	8 229,77	3 266	35 526,83

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal įstaigų inventorizacijos duomenis

Visose įstaigose mokymo priemonių išdavimas įforminamas Turto atidavimo naudoti aktais, suformuotais Šiaulių apskaitos centro. Tačiau vienos įstaigos mokymo priemonių apskaitai skiria daugiau dėmesio, kitos mažiau, pvz.:

- Gytarių progimnazijoje Turto atidavimo naudoti aktus pasirašo už turtą materialiai atsakingas asmuo, tačiau akte nedetalizuojamas kabineto Nr., kuriame turtas naudojamas, ar turtą paėmęs asmuo. Pagal susitikimo metų pateiktą informaciją, visos mokymo priemonės yra laikomos vienoje patalpoje ir iš ten reikiamas priemonės paaimamos pagal poreikį;
- „Rasos“ progimnazijos atveju nei Turto atidavimo naudoti aktuose, nei papildomose formose nenurodomas konkretus kabineto numeris ar įstaigos filialas, kuriame mokymo priemonės naudojamos, taip pat nėra fiksuojamas faktinis naudotojas, nors prie mokyklos yra prijungta ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kuri įsikūrusi atskirame pastate;
- Medelyno progimnazijos atveju aktuose, priklausomai nuo mokymo priemonių rūšies, pasirašo arba bibliotekininkas, arba ūkvedys, nurodant pastatą, kuriame mokymo priemonės bus naudojamos. Tačiau informacijos kokiems mokytojams, į kokius kabinetus mokymo priemonės perduodamos, turto atidavimo naudoti aktuose nėra.

Buvo pastebėta ir gerosios praktikos pavyzdžių:

- Dainų progimnazijoje mokymo priemonių išdavimas įforminamas Turto atidavimo naudoti aktu bei Priemonių (turto) išdavimo registre, įrašant kabineto Nr. ir pasirašant turtą priėmusiam asmeniui;

- „Romuvos“ progimnazijoje papildomai Įstaigoje pildomai Turto, perduodamo valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise, perdavimo – priėmimo aktai, kuriuos pasirašo mokymo priemonės paėmęs mokytojas;
- Saulėtekio gimnazijoje turto apskaitai papildomai naudojama BC+ programa, kurioje pagal turto grupes ir buvimo vietas nurodoma kur koks turtas yra.

Apibendrinant galima teigti, kad skiriamas nepakankamas dėmesys informacijos apie mokymo priemonių įsigijimą ir panaudojimą valdymui bei jos perdavimą registravimui apskaitoje riboja galimybes objektyviai vertinti, kiek ir kokių priemonių turi mokykla, formuoti teisingas ataskaitas, planuoti naujų priemonių įsigijimą pagal realų poreikį bei užtikrinti išteklių valdymo efektyvumą.

3. BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOSE ATSISKAITYMO UŽ MOKYMO LĖŠŲ PANAUDOJIMĄ PROCESAS TOBULINTINAS

Švietimo įstatyme¹⁵ apibrėžta, kad švietimo sistema turi būti paremta veiksmingumo principu – švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais.

Švietimo įstatyme¹⁶ taip pat nustatyti bendrieji kriterijai, kuriuos mokykla privalo atitikti, įgyvendinant bendrojo ugdymo programas. Vienas iš numatytų kriterijų – mokyklos materialieji ištekliai atitinka švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintus švietimo aprūpinimo standartus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2023 m. gruodžio 20 d. atnaujino Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles¹⁷, kuriuose patvirtino ir minėtų kriterijų kokybines ir kiekybines reikšmes, pvz.:

Kriterijus	Kriterijaus kokybinė reikšmė	Kriterijaus kiekybinė reikšmė
Mokyklos materialieji ištekliai atitinka švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintus švietimo aprūpinimo standartus	Sukurta emociškai ir fiziškai saugi ugdymo aplinka, atsižvelgiant į universalų dizaino principus, konkrečios mokyklos ugdymo tikslus ir kryptis, mokyklos bendruomenės reikmes, aprūpinimą ugdymo programoms įgyvendinti būtinomis mokymo(si) priemonėmis ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams skirtomis techninės pagalbos priemonėmis, specialiosiomis mokymo(si) priemonėmis. Mokykloje sukurtos erdvės mokinių pažintinėms, socialinėms ir tiriamosioms veikloms įgyvendinti (grupės, klasės, specializuoti kabinetai, studijos, laboratorijos, dirbtuvės, vaikų poilsiui skirtos erdvės, aikštinai ir kt.).	Per kalendorinius metus panaudojama ne mažiau kaip 90 proc. mokymo lėšų, skirtų pagal Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašą vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms (įsigyti ir nuomoti, įskaitant ir skaitmenines versijas); Vienas ugdymo procese naudojamas prie tinklo prijungtas kompiuteris tenka ne daugiau kaip 6 mokiniams; Per kalendorinius metus panaudojama ne mažiau kaip 50 proc. lėšų, skirtų mokyklai pagal Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašą skaitmeninio ugdymo plėtrai.

Nors oficialiai švietimo aprūpinimo standartai įsigalioja 2025 m. rugsėjo 1 d., tačiau atnaujintų bendrųjų ugdymo programų kontekste minėto kriterijaus reikšmės yra ypatingai aktualios ir svarbios.

3.1. Mokymo lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms iš esmės panaudotos tikslingai, tačiau reikalingas didesnis įstaigų įsitraukimas į mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų rengimą

Pagal Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašą¹⁸, mokykloms skiriamos mokymo lėšos šioms ugdymo reikmėms tenkinti:

- ugdymo planui (ugdomajai veiklai) įgyvendinti (darbo užmokesčiui pagal ugdymo planą mokėti, taip pat sumokėti už ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą, finansuojamą iš mokymo lėšų);

¹⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489 (2011 m. kovo 17 d. įstatymo redakcija Nr. XI-1281 su vėlesniais pakeitimais), 5 str. 3 p.

¹⁶ *Ten pat*, 15, 43 str. 8 d. 1 p.

¹⁷ Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768 (2023 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 995 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 1 priedas.

¹⁸ Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 (2024 m. sausio 4 d. nutarimo Nr. 3 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 14.1.–14.6. p.

- prevencinėms programoms įgyvendinti ir psichologinei, specialiajai pedagoginei, specialiajai, socialinei pedagoginei švietimo pagalbai mokyklose (asmenų, teikiančių šią pagalbą, darbo užmokesčiui mokėti, apmokėti už šios pagalbos teikimo paslaugas);
- **vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms** (įsigyti ir nuomoti, įskaitant ir skaitmenines versijas), kurios naudojamos, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamu bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašu;
- mokinių pažintinei veiklai ir profesiniam orientavimui, kurias rekomenduojama naudoti, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamomis Mokinių pažintinei veiklai skirtų lėšų naudojimo metodinėmis rekomendacijomis;
- mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti, kurios naudojamos kvalifikacijai tobulinti, vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamais Valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatais, taip pat komandiruočių išlaidoms padengti, kai vykstama tobulinti kvalifikacijos;
- informacinėms ir komunikacinėms technologijoms (IKT) diegti ir naudoti (internetui diegti ir naudoti, duomenų bazėms, elektroniniams dienynams tvarkyti, IKT aptarnaujantiems darbuotojams už darbą mokėti ir kitoms išlaidoms, susijusioms su IKT).

Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše¹⁹ (toliau – Aprašas) įsigaliojo nuostata, kad mokyklos turi skirti ne mažiau kaip 100 procentų lėšų, apskaičiuotų laikantis Aprašo II skyriaus nuostatų, o patenkinus tam tikros ugdymo reikmės finansavimo poreikius ir dėl objektyvių priežasčių (dėl darbuotojų ligos, nesant galimybių tam tikrą laiką užpildyti laisvas pareigybės, esant mažesnėms, nei planuota, prekių ir paslaugų įsigijimo ar darbo apmokėjimo išlaidoms) likus nepanaudotų lėšų, jos skiriamos kitoms nurodytoms ugdymo reikmėms.

Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše²⁰ nustatyta, kad už mokymo lėšų teisingą, tikslingą ir racionalų naudojimą atsakingi švietimo įstaigų vadovai.

Laikėme, kad skirtos mokymo lėšos naudojamos tikslingai, kai:

- per kalendorinius metus panaudota ne mažiau kaip 90 proc. mokymo lėšų, skirtų pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamą Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašą vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti ir nuomoti, įskaitant ir skaitmenines versijas;
- per kalendorinius metus ne mažiau kaip 50 proc. mokymo lėšų, skirtų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, panaudota konkrečiai vadovėlių įsigijimui.

Atliekant audito procedūras, buvo renkami duomenys apie mokykloms skirtas ir jų panaudotas lėšas vadovėliams ir mokymo priemonėms. Tikslių duomenų, kokia mokymo lėšų suma yra skiriama konkrečiai mokyklai nėra pateikiama Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos internetinėje svetainėje. Šias sumas rankiniu būdu (*Excel* programoje) perskaičiuoja ir metų pradžioje įstaigoms pateikia Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir finansų skyrius.

¹⁹ Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 (2024 m. sausio 3 d. nutarimo Nr. 2 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 13 p.

²⁰ Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 4 d. sprendimu Nr. T-350 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2022 m. spalio 6 d. sprendimo Nr. T-364 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 20 p.

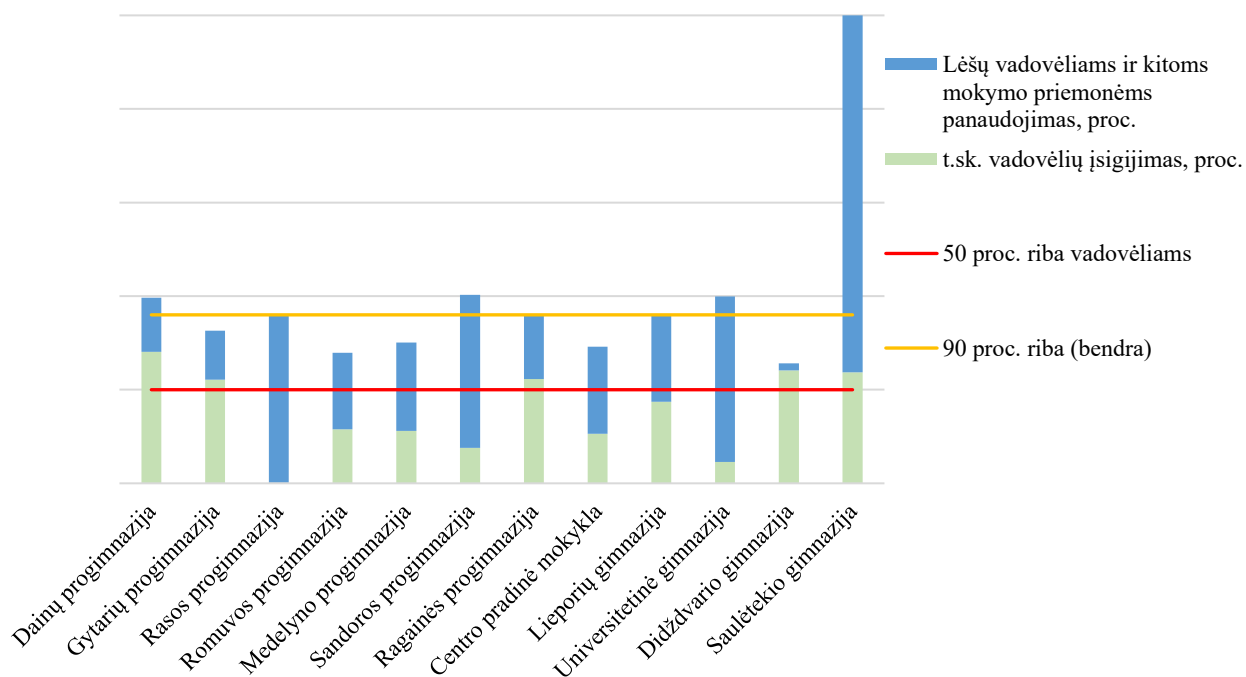
Vertinant mokymo lėšų panaudojimą, analizei naudojome Šiaulių miesto savivaldybės 2023 m. ir 2024 m. mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų (141, 1443 ir 1455 finansavimo šaltiniai) duomenis, kuriuos Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir finansų skyriui pateikia Šiaulių apskaitos centas.

Detalesniam duomenų vertinimui taip pat buvo peržiūrėtos visų mokyklų sąskaitos faktūros, įsigytų vadovėlių mokymo priemonių sąrašai, sąskaitų apyvartos apskaitoje bei duomenys palyginti su atitinkamų metų mokymo lėšų panaudojimo ataskaitomis. Tačiau analizuodami duomenis, pastebėjome, kad atsiskaitymo už mokymo lėšų panaudojimo procese trūksta aiškumo bei pasigendama įstaigų vadovų didesnio įsitraukimo.

Buvo sudėtinga įvertinti mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų duomenis, nes ne visais atvejais buvo aišku, kurios sąskaitoje faktūroje nurodytos mokymo priemonės buvo priskirtos atitinkamai ugdymo reikmei tenkinti. Analizę apsunkino ir tai, kad mokymo priemonės apima labai platų kontekstą, nes tiksliau neapibrėžti ugdymo procesui įgyvendinti reikalingi daiktai, medžiagos, įranga. Todėl lėšos buvo naudojamos iš įvairių „krepšelių“ ugdymo reikmėms tenkinti, pvz.:

- skaitmeninio ugdymo plėtrai (Švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus reikalavimus atitinkantiems skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms ir informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti (Aprašo 12.6 p.);
- vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms (Aprašo 14.3 p.);
- informacinėms ir komunikacinėms technologijoms (IKT) diegti ir naudoti (Aprašo 14.6 p.).

Vertinant, kaip 2023 m. mokyklos panaudojo joms skirtas mokymo lėšas vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, nustatyta, kad 6 mokyklos nepanaudojo 90 proc. skirtų lėšų (5 pav.).

5 pav. Mokymo lėšų, skirtų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, panaudojimas 2023 metais
Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Savivaldybės mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos duomenis

Didždvario gimnazijos atveju mokymo lėšų panaudojimas vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms sudarė mažiausiai – 64,01 proc. (8,02 tūkst. Eur). Tačiau pagal pateiktas sąskaitas faktūras, įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašą bei sąskaitų apyvartos duomenis, matome, kad mokymo lėšomis įvairių mokymo priemonių, įskaitant ir Eduka klasės licencijas, buvo įsigyta mažiausiai už 10,68 tūkst. Eur.

„Romuvos“ progimnazijos atveju panaudojimas sudarė 69,78 proc. (13,3 tūkst. Eur). Tačiau pagal pateiktas sąskaitas faktūras, įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašą bei sąskaitų apyvartos duomenis, matome, kad įvairių mokymo priemonių, įskaitant ir kompiuterinę techniką, buvo įsigyta už 45,0 tūkst. Eur. Įstaiga mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos duomenų pakomentuoti negalėjo, tačiau nurodė, kad visos mokymo lėšos panaudotos.

Patikrinę švietimo įstaigų lėšų panaudojimo dokumentus, nustatėme, kad 2023 m. mokymo lėšos iš esmės panaudotos laikantis teisės aktų reikalavimų²¹, t. y. tik 3 įstaigose pastebėti pavieniai atvejai, kai įsigytos prekės nepriskirtinos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, pvz.:

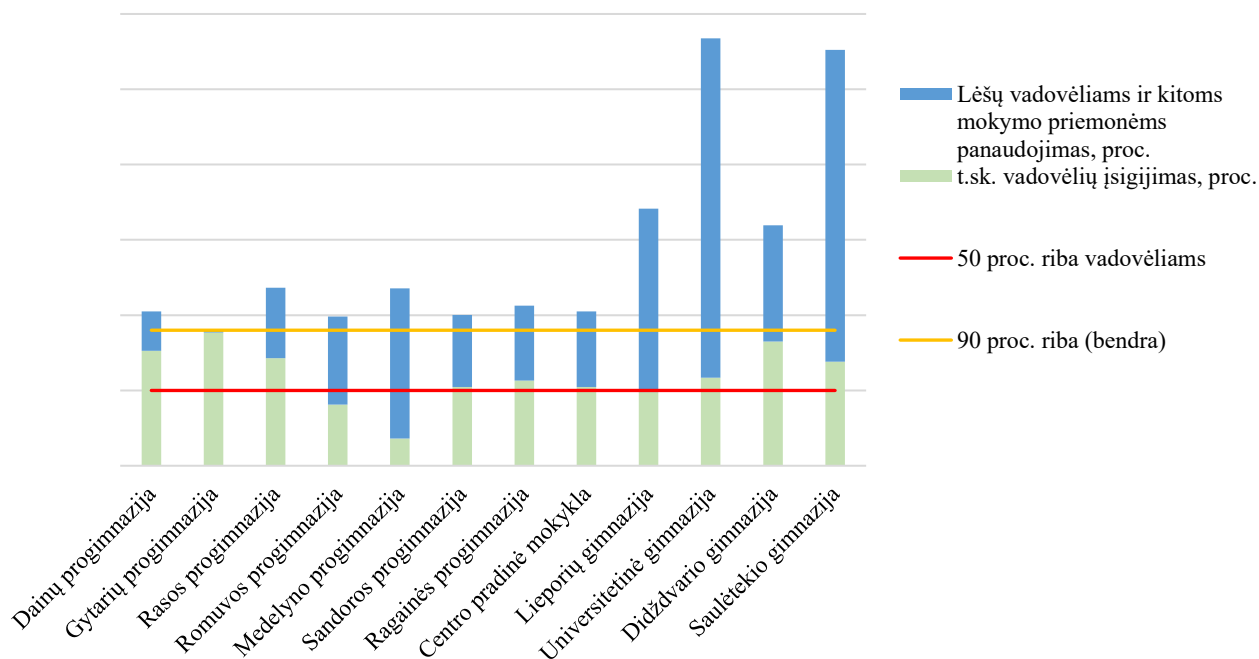
- Mobilus žaidimų stalas, vaikiška sofa, scenos apšvietimo žibintai, balionai – 2,24 tūkst. Eur;
- Taurės, medaliai, diplomų popierius – 0,5 tūkst. Eur;
- Medinis namelis (filosofo) – 0,27 tūkst. Eur.

Vertinant mokymo lėšų dalies panaudojimą konkrečiai vadovėlių įsigijimui, nustatyta, kad 2023 metais 7 mokyklos nepasiekė 50 proc. ribos. Priežastys buvo susijusios su nedidele išleistų vadovėlių pasiūla, gautu papildomu finansavimu iš Nacionalinės švietimo agentūros arba su prioritetu ugdymo turinį papildančių mokymo priemonių įsigijimui, pvz.:

- Universitetinė gimnazija pakomentavo, kad iš pradžių išleistų vadovėlių pasiūla nebuvo didelė ir, visų pirma, vadovėlių pirkimui buvo naudojamos NŠA projekto lėšos. Be to, buvo pasirinkta pozicija neskubėti ir iš pradžių įsigyti tik dalį vadovėlių pagal atnaujintas programas, kad mokytojai galėtų įvertinti ir prisitaikyti parengtą atnaujintą ugdymo turinį;
- Lieporių gimnazija pažymėjo, kad nuolat yra skiriamas didelis dėmesys ugdymo turinį papildančių mokymo priemonių įsigijimui, todėl ir didesnę dalį sudaro mokymo priemonių įsigijimas;
- „Rasos“ progimnazija paaiškino, kad iš pradžių vadovėlių pirkimui buvo naudojamos NŠA įgyvendinamo projekto lėšos, tačiau dalis lėšų (4,5 tūkst. Eur) 2023 m. buvo nepanaudota ir grąžinta NŠA.

Vertinant, kaip 2024 m. mokyklos panaudojo joms skirtas mokymo lėšas vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, nustatyta, kad visos mokyklos panaudojo daugiau nei 90 proc. Taip pat nustatyta, kad 6 mokyklos panaudojo daugiau nei skirta, nes sutaupytos mokymo lėšos iš kitų „krepšelių“ buvo panaudotos reikalingų mokymų priemonių įsigijimui (6 pav.).

²¹ Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755 (aprašo redakcija, galiojusi iki 2024-02-16).

6 pav. Mokymo lėšų, skirtų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms, panaudojimas 2024 metais
Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Savivaldybės mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos duomenis

Patikrinę atsitiktinių švietimo įstaigų lėšų panaudojimo dokumentus, nustatėme, kad 2024 m. mokymo lėšos panaudotos laikantis teisės aktų reikalavimų, t. y. nepriskirtinų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms prekių ir paslaugų nebuvo arba buvo pavieniai atvejai, kai suma nesiekė 0,1 tūkst. Eur. Tačiau įstaigos įsigyja įvairių mokymo priemonių, kurios gali būti panaudotos ne tik tiesiogiai ugdyme, bet ir administraciniais ūkio reikalams, tokios kaip įvairios kanceliarinės prekės, biuro reikmenys, spausdintuvai, jų kasetės, biuro popierius ir kt.

2024 metais mokymo lėšų panaudojimu išsiskiria gimnazijos, nes šios mokyklos mokymo lėšas naudojo ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtinto Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo²² nuostatomis įgyvendinti bei III gimnazijos klasių mokinių tarpiniams patikrinimams vykdyti, įsigyjant kompiuterinės įrangos ir kitų reikalingų IT priemonių.

Taip pat vis daugiau pasitaiko atvejų, kai mokyklos įsigyja įvairių priemonių, skirtų specialiųjų poreikių turintiems vaikams, pvz. *Forbrain* ausinės, didinamieji skaitymo lakštai, skaitymo juostos, veidrodėliai, įvairūs žaidimai ir knygutės.

Vertinant mokymo lėšų dalies panaudojimą 2024 m. vadovėlių įsigijimui, nustatyta, kad 3 mokyklos nesiekė 50 proc. ribos. Priežastys ir 2024 m. išliko iš esmės panašios, t. y. gautas papildomos NŠA projekto lėšos vadovėlių pirkimui, didesnis dėmesys ugdymo turinį papildančių mokymo priemonių poreikiui tenkinti ar programų tęstinumui užtikrinimui.

Tačiau pagal pateiktas sąskaitų detalizacijas, matome, kad įstaigos įsigyja įvairių mokymo priemonių, kurios gali būti panaudotos ne tik tiesiogiai ugdyme, bet ir administraciniais ūkio reikalams:

²² Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. V-1187. 1187 (2024 m. liepos 10 d. įsakymo Nr. V-758 redakcija su vėlesniais pakeitimais).

Medelyno progimnazija	Lieporių gimnazija	„Romuvos“ progimnazija
Vadovėliai – 3,82 tūkst. Eur	Vadovėliai – 7,09 tūkst. Eur	Vadovėliams – 8,97 tūkst. Eur
Mokymo priemonės – 4,95 tūkst. Eur	Kitos priemonės – 3,79 tūkst. Eur	Mokymo priemonės – 2,96 tūkst. Eur
Eduka ir Wordwall – 10,68 tūkst. Eur	Eduka ir kitos – 8,29 tūkst. Eur	Spec. priemonės – 2,14 tūkst. Eur
Spausdintuvai ir kt. – 2,99 tūkst. Eur	IT prekės – 4,78 tūkst. Eur	IT prekės ir toneriai – 4,35 tūkst. Eur
Kanceliar. prekės – 2,39 tūkst. Eur	Kanceliar. prekės – 0,75 tūkst. Eur	Kanceliar. prekės – 3,48 tūkst. Eur

Audito metu nustatyta, kad dauguma Šiaulių miesto bendrojo ugdymo įstaigų tiek 2023 metais, tiek 2024 metais mokymo lėšas, skirtas vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti, naudojo iš esmės tikslingai, laikydamosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinto Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo²³ nuostatų ir kitų reikalavimų. Visgi, analizė parodė, kad kai kuriose ugdymo įstaigose trūksta aktyvaus vadovybės įsitraukimo į mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų rengimą, o tai lemia didelę priklausomybę nuo centralizuotai teikiamos apskaitos informacijos ir vidinė peržiūra ne visada užtikrina tikslus ir teisingus ataskaitų duomenis.

3.2. Skaitmeninis ugdymo turinys padeda spręsti vadovėlių trūkumą, tačiau ataskaitų duomenys dažnai neatspindi tikrosios jų naudojimo apimties

Savivaldybėms yra skiriamos mokymo lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai (švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatytus reikalavimus atitinkantiems skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms (toliau – SMP) ir informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti)²⁴.

Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše²⁵ nustatyta, kad kiekvienai mokyklai skaitmeninio ugdymo plėtrai turi būti skiriama ne mažiau kaip 100 proc. mokymo lėšų, apskaičiuotų pagal ugdymo reikmių koeficientą, nustatytą Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos apraše, bei atsižvelgiama į faktinį mokinių skaičių.

Taip pat atskirai mokykloms yra skiriamos mokymo lėšos informacinėms ir komunikacinėms technologijoms diegti ir naudoti, t. y. internetui diegti ir naudoti, duomenų bazėms, elektroniniams dienynams tvarkyti, IKT aptarnaujantiems darbuotojams už darbą mokėti ir kitoms išlaidoms, susijusioms su IKT).

Atsižvelgiant į tai, kad dalyje mokomųjų dalykų vis dar trūksta vadovėlių, atitinkančių atnaujintas bendrąsias programas, skaitmeninis ugdymo turinys tampa reikšminga alternatyva spausdintoms priemonėms. NŠA, plėtodama projektą „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“, nuolat papildė Švietimo portalą naujais skaitmeniniais ištekliais, užduočių bankais ir interaktyviomis mokymo aplinkomis, kurios leidžia mokytojams operatyviai reaguoti į turinio trūkumus ir diferencijuoti ugdymą²⁶.

Skaitmeninio ugdymo plėtra ne tik padeda užtikrinti ugdymo turinio tęstinumą, bet ir kompensuoja laikiną spausdintų vadovėlių nepakankamumą, taip užtikrinant mokinių galimybes mokytis pagal atnaujintas programas.

²³ Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 679 (2024 m. sausio 3 d. nutarimo Nr. 2 redakcija su vėlesniais pakeitimais)

²⁴ *Ten pat*, 23, 12.6 p.

²⁵ Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2018 m. spalio 4 d. sprendimu Nr. T-350 „Dėl Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2022 m. spalio 6 d. sprendimo Nr. T-364 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 10 p.

²⁶ Nacionalinė švietimo agentūra (2023). Informacija apie projektą „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt>.

Įstaigos naudodamos skaitmeninio ugdymo plėtrai skiriamas mokymo lėšas galėjo įsigyti tiek įvairios IKT įrangos, tiek skaitmeninį ugdymo turinį papildančių programų ir licencijų. Todėl laikėme, kad mokyklos sprendė spausdintų vadovėlių trūkumo problemą, ieškodamos kitų alternatyvų, kai per kalendorinius metus šiai ugdymo reikmei tenkinti panaudota mokymo lėšų dalis sudarė ne mažiau kaip 50 proc.

Vertinant tiek 2023 m., tiek 2024 m. mokymo lėšų, skirtų skaitmeninio ugdymo plėtrai, panaudojimą, nustatyta, kad visos mokyklos panaudojo daugiau nei 50 proc. Taip pat nustatyta, kad 2023 m. 5 mokyklos, o 2024 m. – 3 mokyklos skaitmeninio ugdymo plėtrai panaudojo daugiau lėšų, nei buvo skirta šiai reikmei, nukreipdamos sutaupytas mokymo lėšas iš kitų ugdymo reikmių (8 lentelė).

8 lentelė. Mokykloms skiriamų mokymo lėšų dydis skaitmeninio ugdymo plėtrai ir jų panaudojimas 2023–2024 metais pagal Savivaldybės mokymo lėšų ataskaitų duomenis

Mokykla	Skirtos lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai tūkst. Eur		Panaudotos lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai, tūkst. Eur		Lėšų skaitmeninio ugdymo plėtrai panaudojimas, proc.	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Dainų progimnazija	8,8	17,31	8,8	17,3	100,0%	99,9%
Gytarių progimnazija	4,97	9,79	4,4	9,8	88,5%	100,1%
„Rasos“ progimnazija	5,08	10,01	10,05	9,32	197,8%	93,1%
„Romuvos“ progimnazija	8,12	15,52	-	15,7	-	101,2%
Medelyno progimnazija	7,04	14,13	7,0	15,11	99,4%	106,9%
„Sandoros“ progimnazija	6,3	12,7	6,1	12,7	96,8%	100,0%
Ragainės progimnazija	4,12	8,07	5,05	8	122,6%	99,1%
Centro pradinė mokykla	1,9	3,78	5,78	3,75	304,2%	99,2%
Lieporių gimnazija	5,45	10,95	5,5	11,0	100,9%	100,5%
Universitetinė gimnazija	3,88	8,54	3,89	8,96	100,3%	104,9%
Didždvario gimnazija	5,73	11,55	3,81	11,24	66,4%	97,3%
Saulėtekio gimnazija	5,00	11,40	25,59	13,55	511,9%	118,9%

Šaltinis – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Savivaldybės mokymo lėšų panaudojimo ataskaitos duomenis

Patikrinę atsitiktų švietimo įstaigų lėšų panaudojimo dokumentus, pastebėjome, kad realios išlaidos skaitmeninio ugdymo plėtrai beveik visose įstaigose yra daug didesnės, nei atvaizduota mokymo lėšų panaudojimo ataskaitose, pvz.:

- „Romuvos“ progimnazijos atveju 2023 m. mokymo lėšų (141 šaltinis) panaudojimo ataskaitoje šių lėšų panaudojimas nenurodytas, tačiau pateiktas sąskaitas faktūras matome, kad buvo įsigyti 32 vnt. kompiuterių ir 2 interaktyvūs ekranai už 22,32 tūkst. Eur, todėl lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai buvo naudojamos;
- Dainų progimnazijos 2024 m. kompiuterinės techninės įrangos ir informacinių technologijų prekių bei licencijų įsigijimo išlaidos yra daug didesnės – iš mokymo lėšų įsigyti 5 interaktyvieji ekranai ir 17 nešiojamų kompiuterių už 24,56 tūkst. Eur;
- Lieporių gimnazija tiek 2023 iš mokymo lėšų įsigijo įvairios IKT įrangos (interaktyvius ekranus, nešiojamą kompiuterį, planšetinį kompiuterį, projektorį) už 14,52 tūkst. Eur., o 2024 m. už 15,0 tūkst. Eur.

Bendraujant su įstaigų vadovais buvo pabrėžta, kad yra skiriamas didelis dėmesys skaitmeninio ugdymo plėtrai, nes ugdymo procese aktyviai naudojamas skaitmeninis mokymosi turinys, kas leidžia mokytojams organizuoti ir pritaikyti mokymosi turinį pagal atnaujintas programas bei individualius mokinių poreikius ir gebėjimus.

Taip pat labai svarbus yra mokinių aprūpinimas kompiuterine įranga, nes ji nuolat reikalinga nacionalinių patikrinimų ir egzaminų vykdymui, todėl nuolat reikalingos lėšos įrangos atnaujinimui ir papildymui.

Tai parodo ir panaudotos lėšos, tačiau atsiskaitymo už mokymo lėšų panaudojimą procese pasigendama didesnio įsitraukimo tiek iš mokyklų vadovų, tiek detalesnių nurodymų iš Ministerijos

pusės – ne visais atvejais yra aiškiai fiksuojama, kokioms konkrečioms reikmėms buvo panaudotos mokymo lėšos, o ataskaitų duomenys dažnai neatspindi tikrosios įsigytų mokymo priemonių ir paslaugų apimtys. Tokia situacija apsunkina skaidrų lėšų panaudojimą ir jo stebėseną bei riboja galimybę objektyviai įvertinti, ar vadovėliai ir mokymo priemonės įsigyjamose tinkamai, atsižvelgiant į ilgalaikius ugdymo tikslus.

Pažymime, kad bendrojo ugdymo įstaigos audituojamu laikotarpiu aktyviai naudojo ne tik Vyriausybės skiriamas tikslines dotacijas – mokymo lėšas, bet taip pat ir Savivaldybės biudžeto lėšas. Tiek 2023 metais, tiek 2024 metais Šiaulių miesto savivaldybės strateginiame veiklos plane²⁷ Švietimo prieinamumo ir kokybės užtikrinimo programoje buvo patvirtintos priemonės, skirtos mokymo priemonėms ir skaitmeninio ugdymo plėtrai. Bendrai 2023–2024 metais Savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigoms (30) iš Savivaldybės biudžeto skirta 663,1 tūkst. Eur. (9 lentelė).

9 lentelė. 2023–2024 metais skirtos ir panaudotos Savivaldybės biudžeto lėšos bendrojo ugdymo įstaigoms

Eil. Nr.	Lėšų šaltinis	2023 metai		2024 metai	
		Skirta, Eur	Panaudojimas, proc.	Skirta, Eur	Panaudojimas, proc.
1.	SVP priemonė „08.01.01.02. Užtikrinti skaitmeninę plėtrą bendrojo ugdymo mokyklose“	192 300,0	99,35 %	192 800,0	100 %
2.	SVP priemonė „08.01.03.16. Aprūpinti Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklas mokymosi priemonėmis“	140 000,0	99,99 %	138 000,0	100 %

Be to, dalis vertintų mokyklų dalyvauja projekte „Tūkstantmečio mokyklos“, kuris įgyvendinamas pagal 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos – Švietimo plėtros programą²⁸. Projekto lėšos sudarė papildomas galimybes ugdymo įstaigoms įsigyti įvairių mokymo priemonių bei informacinių technologijų įrangos, taip prisidedant prie ugdymo kokybės gerinimo, mokymo(si) sąlygų modernizavimo ir skaitmeninio ugdymo plėtros.

Apibendrinant galima teigti, kad mokyklos turėjo įvairių finansavimo šaltinių tiek vadovėliams, tiek mokymo priemonėms įsigyti, tačiau jų panaudojimo rezultatyvumas ir efektyvumas iš esmės priklausė nuo planavimo kokybės, nustatytų prioritetų aiškumo ir sprendimų pagrįstumo.

²⁷ Šiaulių miesto savivaldybės 2023–2025 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 2 d. sprendimu Nr. T-1 (2023 m. gruodžio 21 d. sprendimo Nr. T-459 redakcija); Šiaulių miesto savivaldybės 2024–2026 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2024 m. vasario 1 d. sprendimu Nr. T-1 (2024 m. gruodžio 19 d. sprendimo Nr. T-533 redakcija).

²⁸ Prieiga per internetą: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/bendra-informacija/programos-igyvendinimas/>

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Priemonės rekomendacijai įgyvendinti (subjekto numatytos)	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (subjekto numatytas)
	Siekiant, kad vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo procesas būtų organizuojamas sistemingai, nuosekliai ir pagrįstai,			
1.	numatyti priemones, užtikrinančias sprendimų priėmimą atsižvelgiant į pasirinktus prioritetus, turimus vadovėlių ir mokymo priemonių išteklius, finansavimo galimybes, galimą alternatyvių priemonių naudojimą ir kitus aspektus, bei tinkamą sprendimų pagrindimą ir fiksavimą.	Dainų progimnazija	Šiaulių Dainų progimnazijos direktoriaus 2025-06-13 įsakymas Nr. V-203 „Dėl priemonių, užtikrinančių sprendimų priėmimą atsižvelgiant į pasirinktus prioritetus, turimus vadovėlių ir mokymo priemonių išteklius, finansavimo galimybes, galimą alternatyvių priemonių naudojimą ir kitus aspektus, numatymo“.	Įgyvendinta po ataskaitos projekto pateikimo (2025-06-13)
		Gytarių progimnazija	Atnaujintas Šiaulių Gytarių progimnazijos bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių, jų komplektavimo ir mokymo priemonių aprūpinimo jais tvarkos aprašas.	2025-10-01
		„Rasos“ progimnazija	1) Paskelbti vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo ataskaitą už 2024 m. progimnazijos interneto svetainėje; 2) Patvirtinti vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo 2025 m. metinį planą; 3) Atnaujinti pagal pateiktas rekomendacijas Šiaulių „Rasos“ progimnazijos aprūpinimo bendrojo ugdymo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis aprašą.	1) 2025-06-30 2) 2025-06-30 3) 2025-09-01
		„Romuvos“ progimnazija	Sukonkretintas vadovėlių bei mokymo priemonių įsigijimas pagal mokykloje nustatytus prioritetus ir sprendimai protokoluojami mokyklos tarybos, metodinių grupių, vadovų pasitarimų metu. Sprendimai dėl vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo ar alternatyvių priemonių naudojimo priimami įvertinus metinį mokyklos biudžetą ir turimus išteklius.	2025-12-31
		Medelyno progimnazija	1) Metodinių grupių siūlymai fiksuojami protokoluose, nurodant vadovėlių poreikio pagrindimą bei metodinių	2026-03-01

		grupių nutarimai aptariamai administracijos pasitarime; 2) Kiekvienų kalendorinių metų pradžioje patvirtinami vadovėlių, mokymo priemonių įsigijimo prioritetai; 3) Parengiama metinė ataskaita apie įsigytas mokymo priemones, vadovėlius, jų būklę, trūkumus, alternatyvas 12-31 dienos būklei.	
	„Sandoros“ progimnazija	1) Progimnazijos vidaus dokumentuose peržiūrėti prioritetai, pagal kuriuos sudaromi užsakomų / įsigyjamų vadovėlių bei mokymo priemonių sąrašai; 2) Užsakomų vadovėlių sąrašas apsvarstomas mokyklos taryboje ir tvirtinamas mokyklos direktorius įsakymu.	2025 m. rugsėjis
	Ragainės progimnazija	1) Metodinių grupių siūlymai aptariamai administracijos pasitarime; 2) Kiekvienų kalendorinių metų pradžioje patvirtinami vadovėlių, mokymo priemonių įsigijimo prioritetai; 3) Sukurta ir pildoma lentelė „Sprendimų dėl vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo pagrindimo“, nurodant argumentus ir pasirinkimo kriterijus; 4) Parengiama metinė ataskaita apie įsigytas mokymo priemones, vadovėlius, jų būklę, trūkumus, alternatyvas 12-31 dienos būklei; 5) Visi sprendimai protokoluojami, nurodant motyvus.	Nuo 2025-09-01
	Centro pradinė mokykla	Atnaujinta Šiaulių Centro pradinės mokyklos vadovėlių, mokymo priemonių ir aprūpinimo naudojimo apskaitos tvarka.	2025-08-31
	Lieporių gimnazija	1) Gimnazijos aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis prioritetai apibrėžiami Gimnazijos aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos apraše; 2) Mokytojai metodinėse grupėse išanalizuoja vadovėlių ir mokymosi priemonių	Igyvendinta po ataskaitos projekto pateikimo (2025-06-13)

		poreikį ir teikia paraišką bibliotekai; 3) Bibliotekos vedėja vadovėlių įsigijimą suderina su ugdymo aprūpinimo skyriaus Vedėja; 4) Planuojamų įsigyti vadovėlių ir metodinių priemonių įsigijimas apsvarstomas gimnazijos tarybos posėdžiuose ir tvirtinamas direktoriaus įsakymu; 5) Papildytas tvarkos aprašas, kad vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimas vykdomas kas ketvirtį;	
	Universitetinė gimnazija	1) Iki einamųjų metų 11.01 užpildomas mokymo priemonių poreikis O365 aplinkoje sekantiems kalendoriniams metams; 2) Apibendrinti poreikiai aptariami mokytojų taryboje iki 11.30; 3) Iki einamųjų metų 03.30 gimnazijos taryboje patvirtinami vadovėlių, mokymo priemonių įsigijimo prioritetai; 4) Iki einamųjų metų 01.31 parengiama metinė ataskaita apie įsigytas mokymo priemones, vadovėlius 12-31 dienos būklei. 4) Sprendimai protokoluojami, atsakingi gimnazijos tarybos sekretorius, mokytojų tarybos sekretorius, metodinių grupių pirmininkas.	Nuo 2025-09-01
	Didždvario gimnazija	Įpareigoti metodinių darbo grupių pirmininkai tinkamai aptarti ir užfiksuoti protokoluose planuojamų naujų vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimą. Įpareigota bibliotekos vedėja kasmet iki kovo 1 d. pateikti informaciją apie per kalendorinius metus įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones, informaciją gimnazijos interneto svetainėje.	2026-03-01 (kasmet)
	Saulėtekio gimnazija	Papildytas Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos direktoriaus 2024 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. V-65, patvirtintas „Šiaulių „Saulėtekio“ gimnazijos aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo	2025-09-01

			priemonėmis tvarkos aprašas“, praplečiant gimnazijos metodinės tarybos funkcijas atliekant vadovėlių ar teisės naudotis virtualiaisiais vadovėliais, mokymo priemonių ar teisės naudotis virtualiomis mokymo priemonėmis įsigijimo analizę ir sprendimus.	
Siekiant užtikrinti efektyvų vadovėlių ir kitų mokymo priemonių valdymą bei duomenų tikslumą, prieinamumą ir atsekamumą:				
2.	numatyti priemones, leidžiančias vykdyti skaitmenizuotą informacinę apskaitą, integruojant turimus visuminės ir individualios apskaitos duomenis.	Gytarių progimnazija	Progimnazijoje įdiegta elektroninė bibliotekos sistema „Biblioteka“.	2026-01-01
		„Sandoros“ progimnazija	Numatyti ir dalinai įgyvendinti bibliotekos skaitmenizavimo priemones.	2026 m. rugsėjis
	numatyti priemones dėl vadovėlių ir kitų mokymo priemonių apskaitai naudojamų informacinių sistemų atnaujinimo, leidžiančio realiu laiku gauti informaciją apie turimus ir naudojamus išteklius.	Lieporių gimnazija	Įsigyta 5 MOBIS versija (pagal 2025 m. kovo 27 d. sutartį Nr.2025/03-SLG24 UAB „Asseco Lietuva“ suteikė MOBIS atnaujinimo ir duomenų perkėlimo paslaugas)	Įgyvendinta audito metu (2025-06-05)
		„Romuvos“ progimnazija	Progimnazijos vadovėlių fondas apskaitomas TAMO BIBLIOTEKOS sistemoje	2025-2026 m. m
Siekiant apskaitos ir mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų duomenų tikrumo ir teisingumo				
3.	numatyti priemones, užtikrinančias, kad apskaitai būtų pateikiama tiksli informacija apie įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių paskirtį (pagal mokymo lėšų ugdymo reikmę).	Dainių progimnazija	Šiaulių Dainių progimnazijos direktoriaus 2025-06-13 įsakymas Nr. V-202 „Dėl atsakingo asmens paskyrimo už įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitos dokumentų vizavimą“.	Įgyvendinta po ataskaitos projekto pateikimo (2025-06-13)
		Gytarių progimnazija	Visos gaunamos sąskaitos įkeliamos į viešųjų pirkimų sistemą EcoCost.. Gaunami apskaitos (turto pajamavimo ar/ir nurašymo) dokumentai iš ŠAC registruojami DBSIS sistemoje. Atsakingi asmenys supažindinami pasirašytinai.	2025-07-01 (nuolat)
		„Rasos“ progimnazija	1) Vadovaujantis teisių aktų reikalavimais parengti gauto, įsigyto turto (priemonių) įtraukimo į apskaitą algoritmą, informuoti bei supažindinti atsakingus asmenis; 2) Parengti turto (priemonių) išdavimo, paskirstymo algoritmą, informuoti bei supažindinti atsakingus asmenis.	2025-09-01
		„Romuvos“ progimnazija	1) Užsakant vadovėlius ir mokymo priemones, pateikiama informacija apie jų	2025-12-31

		konkrečią paskirtį, nurodoma: ugdomasis dalykas, klasė, programa (pradinė, pagrindinė, specialiųjų poreikių). 2) Kasmet pateikiama ataskaita mokyklos tarybai apie įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones bei jų paskirtį.	
	Medelyno progimnazija	1) Diegiama procedūra, kad po kiekvieno pirkimo per 20 d. būtų derinami šie duomenys: sąskaita faktūra, bibliotekos įrašai, EcoCost sistema, nurodant finansavimo šaltinį. 2) Kiekvienam įsigytam leidiniui ar priemonei pildomi turto atidavimo aktai, kuriuose nurodoma kategorija (vadovėlis / priemonė / kita), finansavimo šaltinis (ML, NŠA, SB), naudojimo paskirtis (klasė / mokytojas / paskirtis).	2025-09-01
	„Sandoros“ progimnazija	Numatytas duomenų suderinimas su apskaita dėl mokymo lėšų panaudojimo ir ataskaitų duomenų tikrumo.	2025 m. gruodis
	Ragainės progimnazija	1) Diegiama procedūra, kad po kiekvieno pirkimo per 20 d. būtų derinami šie duomenys: sąskaita faktūra, bibliotekos įrašai, EcoCost sistema, nurodant finansavimo šaltinį, paskirtį. 2) Kiekvienam įsigytam leidiniui ar priemonei nurodoma kategorija (vadovėlis / priemonė / kita), finansavimo šaltinis, (ML, NŠA, SB), mokomojo dalyko paskirtis ir naudojimo paskirtis (klasė / mokytojas / paskirtis).	2025-09-01
	Centro pradinė mokykla	1) Atnaujinti Šiaulių Centro pradinės mokyklos vadovėlių, mokymo priemonių ir aprūpinimo naudojimo apskaitos tvarką; 2) Teikiant Šiaulių apskaitos centrui sąskaitas, jas ir toliau vizuoti, nurodant mokymo priemonių paskirtį (pagal mokymo lėšų ugdymo reikmę).	2025-08-31
	Lieporių gimnazija	Įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių paskirtis yra sukonkretinta, papildant Šiaulių Lieporių gimnazijos buhalterinės apskaitos vadovą.	Igyvendinta po ataskaitos projekto pateikimo (2025-06-13)
	Universitetinė gimnazija	Teikiant apskaitos dokumentus apskaitos centrui	Nuo 2025-09-01

			EcoCost sistemoje nurodyti finansavimo šaltinį ir mokymo lėšų ugdymo reikmę (1471 lėšose)	
		Didždvario gimnazija	Įpareigotas atsakingas asmuo nuolat teikti tikslius duomenis apie įsigytų vadovėlių ir mokymo priemonių paskirtį.	2025-09-10
		Saulėtekio gimnazija	Šiaulių apskaitos centrui teikiant mokymo priemonių įsigijimo sąskaitas faktūras (vizuojant ir keliant į ECOCOST sistemą) nurodyti, kad vykdant apskaitą ši priemonė turi būti priskirta „Vadovėlių ir kitų mokymo priemonių“ ugdymo reikmei.	2025-09-01

Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos vyresnioji patarėja

Agnė Lencienė

PRIEDAI

1. Santrumpos ir sąvokos

Bendrasis ugdymas – pradinis ugdymas, pagrindinis ugdymas, vidurinis ugdymas.

Mokykla – juridinis asmuo, valstybės narės juridinio asmens ar kitos organizacijos padalinys, įsteigtas Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka, kurio pagrindinė veikla yra formalusis arba (ir) neformalusis švietimas.

Mokyklos bendruomenė – mokyklos mokytojai, mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kiti asmenys, vienijami mokymo santykių ir bendrų švietimo tikslų.

Mokymo lėšos – tiesiogiai švietimo procesui būtinos lėšos: darbo užmokesčiui pagal ugdymo planą, mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti, vadovėliams ir kitoms, įskaitant virtualiąsias, mokymo priemones, taip pat ugdymo procesui organizuoti ir valdyti, mokyklos bibliotekai, psichologinei, specialiajai pedagoginei, specialiajai ir socialinei pedagoginei pagalbai, profesiniam orientavimui, mokyklų vykdomai sveikatos stiprinimo veiklai ir kitoms ugdymo reikmėms skiriamos lėšos.

Mokinys – asmuo, kuris mokosi.

Ugdymas – dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir mokant.

Bendrojo ugdymo dalyko vadovėlis – mokiniui skirta daugkartinio naudojimo spausdinta ar virtualioji mokymo priemonė, turinti metodinę struktūrą, padedanti įgyvendinti konkrečioje švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamoje dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir siekti nustatytų pasiekimų.

Mokymo priemonė – tiesiogiai mokymui(si) naudojama spausdinta ar virtualioji mokymo priemonė, išskyrus daiktus, medžiagas ir įrangą.

ŠVIS – švietimo valdymo informacinė sistema.

2. Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti buvo naudojamos efektyviai, siekiant kuo didesnės naudos ugdymo procesui.

Pagrindiniai audito klausimai:

1. ar mokyklose užtikrinamas sklandus vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo procesas;
2. ar mokyklose vadovėlių ir mokymo priemonių paskirstymas ir naudojimas organizuojamas tinkamai;
3. ar bendrojo ugdymo įstaigose užtikrinamas racionalus lėšų, skirtų vadovėliams ir mokymo priemonėms, panaudojimas.

Audito objektas – lėšos, skirtos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti.

Audito subjektai – Šiaulių miesto savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigos.

Audituojamas laikotarpis – 2023–2024 metai, tačiau atskirais atvejais audito metu bus vertinami ir 2025 metų pradžios mėnesiai, patenkantys į 2024–2025 metų mokslo metus.

Audito atlikimo pagrindas – Šiaulių miesto savivaldybės kontrolieriaus 2025 m. sausio 10 d. pavedimas Nr. PA-1.

Audito apribojimai – audito metu nevertinamas vadovėlių ir kitų mokymo priemonių įsigijimo atitikimas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymui.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai.	Tikslas
1. NE VISADA UŽTIKRINIMAS SKLANDUS VADOVĖLIŲ IR MOKYMO PRIEMONIŲ ĮSIGIJIMO PROCESAS		
1.1. Sprendimai dėl vadovėlių įsigijimo dokumentuoti, tačiau pagrįstumo ir sistemingumo trūksta	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Bendrojo ugdymo mokyklos kaitos gairės; - Viešųjų pirkimų įstatymą; - Centralizuotų viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos aprašą; - Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualių vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą; - Reikalavimus skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms, informaciniams ir komunikaciniams technologijų įrangai įsigyti ir mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti; <u>Duomenų analizė:</u> Analizavome 12 atrinktų bendrojo ugdymo įstaigų vadovėlių ir mokymosi priemonių įsigijimo, priėmimo, apskaitos, saugojimo ir išdavimo tvarkas, metodinių grupių, mokyklų	Įvertinti, ar: • mokyklos vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo procesas yra skaidrus ir pagrįstas aiškiais prioritetais.

	tarybų protokolus, įsigytų vadovėlių sąrašus, metinius pirkimų planus ir kt. dokumentus. <u>Apklausa:</u> Parengėme ir teikėme klausimynus Savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigoms. <u>Pokalbiai:</u> Lankėmės visose 12 įstaigų ir bendravome su mokyklų vadovais ir kitais specialistais.	
1.2. Įsigyti vadovėliai iš esmės atitinka atnaujintas bendrąsias programas, tačiau nėra bendrų metodinių rekomendacijų dėl jų įsigijimo ir senesnių leidimų naudojimo	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Šiaulių apskaitos centro pateiktus atsargų likučių žiniaraščius; - Bendrojo ugdymo įstaigų sąskaitas faktūras; - Švietimo portalo informacinę sistemą; <u>Duomenų analizė:</u> Analizavome 12 atrinktų bendrojo ugdymo įstaigų sąskaitas faktūras, pateiktų įsigytų vadovėlių sąrašus, lyginome su Švietimo portalo informacinėje sistemoje esančia duomenų baze. Skaičiavome įsigytų vadovėlių kiekius pagal finansavimo šaltinius. <u>Pokalbiai:</u> Lankėmės visose 12 įstaigų ir bendravome su mokyklų vadovais ir kitais specialistais.	Įvertinti, ar: • įsigyti vadovėliai atitinka atnaujintas bendrąsias programas; • visos įsigytos mokymo priemonės, įskaitant ir skaitmenines, buvo apmokėtos mokyklos lėšomis.
1.3. Ne visi mokiniai aprūpinti atnaujintais spausdintais vadovėliais, tačiau ugdymas vykdomas pasitelkiant alternatyvias priemones	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Švietimo įstatymą; - Atsirinktų įstaigų įsigytų vadovėlių sąrašus; - Bendrojo ugdymo įstaigų sąskaitas faktūras; - Švietimo portalo informacinę sistemą; - ŠVIS; <u>Duomenų analizė:</u> 12 bendrojo ugdymo įstaigų skaičiavome atsirinktų klasių (3,5,8,9,10) įsigytų vadovėlių kiekius, lyginome su ŠVIS pateiktu mokinių skaičiumi. Analizavome įsigytų Eduka licencijų kiekius, juos lyginome su ŠVIS pateiktu mokinių skaičiumi. Analizavome 12 bendrojo ugdymo įstaigų naudojamą skaitmenines mokymo priemones. <u>Apklausa:</u> Parengėme ir teikėme klausimynus Savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigoms. <u>Pokalbiai:</u> Lankėmės visose 12 įstaigų ir bendravome su mokyklų vadovais ir kitais specialistais.	Įvertinti, ar: • visi mokyklos mokiniai 2024–2025 m. m buvo aprūpinti vadovėliais;
2. VYKDOMA APSKAITA NE VISAIS ATVEJAIS SUTEIKIA TIKSLIUS DUOMENIS PAGRĮSTAM SPRENDIMŲ PRIĖMIMUI		
2.1. Vadovėlių apskaita ne visada tiksli ir palyginama	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių	Įvertinti ar: • numatytos vidaus kontrolės priemonės, užtikrinančios

	atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas; - Šiaulių apskaitos centro suformuotus atsargų likučių žiniaraščius - Mokyklų inventORIZACIJOS aprašus; <u>Duomenų analizė:</u> Analizavome 12 atrinktų bendrojo ugdymo įstaigų naudojamas vadovėlių apskaitos programas, inventORIZACIJOS dokumentus. <u>Apklausa:</u> Parengėme ir teikėme klausimynus Savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigoms. <u>Pokalbiai:</u> Lankėmės visose 12 įstaigų ir bendravome su mokyklų vadovais ir kitais specialistais.	optimalų vadovėlių paskirstymą ir naudojimą; • mokykloje vykdoma vadovėlių fondo apskaita gali suteikti informacijos apie turimų priemonių kiekį, sudėtį, pakitimus ir bendrą fondo apimtį.
2.2. Mokymo priemonių apskaitai turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys	<u>Dokumentų peržiūra:</u> - Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas; - Švietimo įstatymas; - Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualių vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas; - Šiaulių apskaitos centro suformuojamuose atsargų likučių žiniaraščiai; - Mokyklų inventORIZACIJOS aprašai; <u>Duomenų analizė:</u> Analizavome 12 atrinktų bendrojo ugdymo įstaigų inventORIZACIJOS dokumentus, turto perdavimo aktus <u>Pokalbiai:</u> Lankėmės visose 12 įstaigų ir bendravome su mokyklų vadovais ir kitais specialistais.	Nustatyti, ar: • numatytos vidaus kontrolės priemonės, užtikrinančios optimalų mokymo priemonių paskirstymą ir naudojimą; • mokymo priemonių apskaita vedama nebalansinėse sąskaitose kiekiu ir vertine išraiška pagal turto priklausomybę atsakingiems asmenims.
3. BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOSE ATSISKAITYMO UŽ MOKYMO LĖŠŲ PANAUDOJIMĄ PROCESAS TOBULINTINAS		
3.1. Mokymo lėšos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms iš esmės panaudotos tikslingai, tačiau reikalingas didesnis įstaigų įsitraukimas į mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų rengimą	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles; - Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas; - Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas; - Švietimo, mokslo ir sporto misterijos internetinėje svetainėje skelbiamą informaciją apie ugdymo finansavimą; - Šiaulių miesto savivaldybės 2023 m. ir 2024 m. mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų duomenis; - Bendrojo ugdymo įstaigų sąskaitas faktūras.	Nustatyti, ar: • skirtos mokymo lėšos naudojamos tikslingai

	<u>Duomenų analizė:</u> Skaiciavome 2023 m. ir 2024 m. skirtų ir panaudotų mokymo lėšų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms santykį. <u>Pokalbiai:</u> Bendravome su Savivaldybės administracijos Miesto ūkio ir aplinkos skyriaus ir Miesto koordinavimo skyriaus atstovais.	
3.2. Skaitmeninis ugdymo turinys padeda spręsti vadovėlių trūkumą, tačiau ataskaitų duomenys dažnai neatspindi tikrosios jų naudojimo apimties	<u>Dokumentų peržiūra:</u> Nagrinėjome: - Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisykles; - Mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas; - Šiaulių miesto savivaldybės mokymo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašas; - Švietimo, mokslo ir sporto misterijos internetinėje svetainėje skelbiamą informaciją apie ugdymo finansavimą; - Šiaulių miesto savivaldybės 2023 m. ir 2024 m. mokymo lėšų panaudojimo ataskaitų duomenis; - Bendrojo ugdymo įstaigų sąskaitas faktūras. <u>Duomenų analizė:</u> Skaiciavome 2023 m. ir 2024 m. skirtų ir panaudotų mokymo lėšų vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms santykį. <u>Pokalbiai:</u> Bendravome su Savivaldybės administracijos Miesto ūkio ir aplinkos skyriaus ir Miesto koordinavimo skyriaus atstovais..	Įvertinti, ar: • mokyklos sprendžia spausdintų vadovėlių trūkumo problemą, ieškomos kitų alternatyvų;